

Inhoudsopgave

	Pagina
Inleiding	4
Langs de groene vingers van de stad	6
Wandelingen over de tuinparken.....	12
Ons Buiten	12
VAT.....	18
Eigen Hof	22
Lissabon	28
Bijenpark.....	32
Siegerpark	36
Algemene geschiedenis volkstuintuinen	40
Praktische informatie	42
Toekomst van de volkstuintuinen	45

Inleiding

Amsterdam is een grote en drukke stad. Gelukkig ligt in de Zuidwest-rand van de stad de mooiste natuur voor het uitkiezen. Op loopafstand van elkaar liggen tussen de Nieuwe Meer, de Ringvaart, het dorp Sloten, de Sloterweg en ringweg A10 zeven parken die een bezoek meer dan waard zijn. Dat zijn de tuinparken Ons Buiten, VAT, Eigen Hof, Lissabon, het Oude Bijenpark, het Siegerpark en de Oeverlanden. Al deze parken zijn bijzondere, groene oases in een stedelijk gebied. Er zijn houtwallen, waterlopen, takkenrillen, moerasvegetatie, bloemenweiden en vele fraai aangelegde plantvakken te ontdekken. De gebiedjes zijn daarnaast ware vogelparadijzen.

Deze parken zijn gelegen in de Groene AS *, een ecologische verbingszone waarin gebieden verbonden zijn door groene zones. Het gebied strekt zich uit van Amstelland tot en met Spaarnewoude. Een groene as is van levensbelang voor het in stand houden van kleinere natuurgebieden. Doordat de gebieden met elkaar in verbinding staan, kunnen dieren en planten(-zaden) zonder gevaar van het ene gebiedje naar het andere 'oversteken' en daarmee voor een gezonde diversiteit en levensvatbaarheid van de soorten zorgen.

Volkstuinen spelen een bijzondere rol in de stad. Waar de volkstuinen in de eerste helft van de vorige eeuw aan de randen van de gemeentelijke grenzen lagen, is Amsterdam met de omliggende gemeenten in de loop van de 20^e eeuw zo gegroeid dat veel tuinparken tegenwoordig midden tussen woonwijken, bedrijven, kantoren en wegen liggen. Dat maakt de complexen extra waardevol, voor alle partijen.

Sinds de jaren '70 van de vorige eeuw sloeg het begrip natuurlijk tuinieren, weliswaar langzaam en niet zonder strijd, ook in de volkstuinen aan. Van alles netjes en schoon, met tussen de beplanting aangeharkte zwarte aarde, gingen steeds meer tuinders de voordelen inzien van een natuurvriendelijk beheer van het groen. Zo wordt er bij deze vorm van tuinieren geen gif gebruikt tegen ongewenste planten of dieren, en wordt de voorkeur gegeven aan het planten of zaaien van inheemse soorten. Het Nationaal Keurmerk voor natuurvriendelijk tuinieren, het zogenaamde Lieveheersbeestje, werd dan ook aan de volkstuinparken uitgereikt. De maximale 'score' is een lieveheersbeestje met vier stippen.

Ons Buiten begon in 1994 met een andere wijze van tuinonderhoud. Het park werd in 2000 beloond met een Lieveheersbeestje met 3 stippen. Ook Eigen Hof voert een succesvol beleid in het ecologisch beheer en natuurvriendelijk onderhoud. Het Stadsdeel Osdorp onderscheidde in 2000 dit tuinpark met de milieuprijs van het Stadsdeel.

Lissabon heeft in het eigen beheer- en inrichtingsplan het natuurvriendelijk tuinieren opgenomen als doelstelling van het beleid. Het tuinpark werkt samen met de dienst Ruimtelijke Ordening (dRO) op grond van de beheeradviezen van deze gemeentelijke Dienst.

Het Oude Bijenpark kent al heel lang een principieel natuurvriendelijke benadering. Juist bijenhouders hoeft men van zo'n werkwijze niet te overtuigen. Tevens is het al sinds jaren een door de Vogelbescherming erkend 'beschermde vogelbroedgebied'. Ook het Siegerpark en het landschapspark de Oeverlanden worden ecologisch beheerd.

De volkstuinters van deze tuinparken en de beheerders van het Siegerpark en de Oeverlanden hebben in dit wandelgidsje een aantal natuurwandelingen in hun parken uitgezet.

Daarnaast is er een verbindingswandeling beschreven die u langs de parken voert. U kunt met deze gids dus zelf uw route samenstellen en de lengte van uw wandeling bepalen. Achter in de gids vindt u praktische informatie over de openingstijden van de parken, bereikbaarheid met Openbaar Vervoer en andere algemene informatie. De meeste wandelingen zijn geschikt voor rolstoelers en wandelwagens.

* De Groene AS is in de PEHS (Provinciale Ecologische Hoofdstructuur, 1993) van de provincie Noord-Holland beschreven onder de titel 'Noord-Holland beneden het Noordzeekanaal'. Deze as is afgeleid van de EHS (Ecologische Hoofdstructuur) van het nationale NBP (Natuurbeleidsplan, 1990).

Langs de groene vingers van de stad

Een rondwandeling langs de volkstuinparken en groene gebieden in de Riekerpolder

De lengte van de wandeling is ca. 6 1/2 kilometer.

We starten onze wandeling bij de sluis die de Schinkel verbindt met de Nieuwe Meer. De sluis scheidt de Amsterdamse stadsboezem (-0.40 NAP) van de Rijnlandse boezem (-0.60 NAP). Vooral 's zomers is hier een druk botenverkeer van sloep tot strijkijzer, maar ook flinke binnenvaartschepen passeren deze sluis om van het IJ naar de Ringvaart te varen. Als 's zomers de zon schijnt, is er een goede kans dat de ijscokar langs de sluiswal voor u klaar staat. Langs de sluis en het water loopt een jaagpad. Hierlangs werden schepen in het zeiltijdperk bij ongunstige wind getrokken. Jac. P. Thijsse, de grote popularisator van de natuur, maakte hier omstreeks 1900 wandelingen met zijn leerlingen en toonde hen de natuur.

Als we onder de A10 door zijn gewandeld, laten we uitkijkend over de Nieuwe Meer en de bosrand van het Amsterdamse Bos, voor ons gevoel de stad achter ons. We slaan rechtsaf de Riekerweg in en lopen langs volkstuinpark Ons Buiten (zie pagina 12), de Riekerpolder in. U kunt ook het Jaagpad volgen, met een mooi uitzicht over de Nieuwe Meer, tot het einde en dan rechtsaf bij het gemaal langs de Machinetocht. Tocht is o.a een ander woord voor sloot, in de regel wordt de sloot die naar een mechanisch gemaal loopt Machinetocht genoemd, zoals hier het geval is. U loopt dan tot de Riekerweg met aan uw rechterhand uitzicht op volkstuinpark Ons Buiten tot het Anton Schleperspad.

De naam Riekerpolder, oorspronkelijk omsloten door de Nieuwe Meer, Haarlemmermeer en Sloterweg is afgeleid van het dorpje Rietwijk. Dit dorp is in het begin van de zestiende eeuw weggespoeld door de Haarlemmermeer, toentertijd een binnenwater berucht om zijn gewoonte land en mensen op te slokken en daarom ook wel bijgenaamd 'de Waterwolf'.

Oorspronkelijk werd de Riekerpolder omgrensd door de Sloterweg en de Nieuwe- en Haarlemmermeer. Hij is ontgonnen door ontwatering op de Nieuwe Meer. Het maaiveld lag ongeveer 5 meter hoger dan nu. Door de ontwatering klonk de polder in en het maaiveld lag in het begin van de zeventiende eeuw gelijk met het boezempeil. In 1636 werd het noodzakelijk met een windmolen de polder te bemalen.

Al deze bemaling door de Riekermolen had weer tot gevolg dat de veenbodem alsmar verder inklonk, iets dat op vele plekken in West-Nederland voorkwam. In de vijftiger jaren van de vorige eeuw is een deel van de polder gebruikt voor zandwinning voor de bouw van de westelijke tuinsteden. De Riekermolen is toen

verplaatst naar Buitenveldert bij de Amstel. Daarna is de polder voor een deel bebouwd en zijn er wegen aangelegd. De overige delen bieden plaats aan volkstuin- sport- en natuurparken. Het slootpeil ligt nu 1,30 meter onder dat van de boezem. We lopen

het natuurgebied De Oeverlanden in. De Noordelijke Oeverlanden, ook wel het noordelijk deel van het Amsterdamse Bos genoemd, is een gebied van ongeveer 60 hectare dat ligt aan de noordzijde van de Nieuwe Meer. In dit gebied heeft de natuur de afgelopen 50 jaar haar eigen gang kunnen gaan. Zo is er een wilde en ongerepte vegetatie ontstaan. Omdat de omstandigheden in dit gebied zeer gevarieerd zijn wat betreft grondsoort (op sommige plekken ligt zand en op andere klei) en vocht (sommige plekken zijn nat en andere droog) zijn er verschillende typen vegetaties ontstaan. Er groeien rietkragen en moerasbosjes, maar er zijn ook droge grasvlakten en zandstrandjes.

Sinds 2004 grazen hier grote runderen. Volgens de natuurbeheerders van het stadsdeel om de immer groeiende vegetatie binnen de perken te houden, volgens degenen die het woeste stukje bos als cruise-gebied gebruiken, om overmatig herenbezoek af te schrikken. De afgelopen zomer, merkten wij, liepen de blote runderen en mannen genoeglijk samen door het struikgewas.

Wie op het geasfalteerde Anton Schleperspad blijft, zal weinig hinder ondervinden van het cruisen. Langs de dicht begroeide oeverstrook kan het drukker zijn.

De oeverstrook is vrij droog en zanderig zodat u er veel struiken aantreft, die ook in de duinen groeien, zoals de Duindoorn (*Hippophaea rhamnoides*). De Duindoorn is een lage struik met venijnige doorns. In het najaar dragen de vrouwelijke planten oranje bessen, die veel gegeten worden door trekvogels. Ook u kunt de bessen eten, deze zijn bijzonder rijk aan vitamine C. Als de bessen al wat langer aan de struik hangen, gaan ze gisten. Er komt dan een beetje alcohol in.

Er zijn verhalen bekend van spreeuwen en lijsters, die in het najaar dronken aan de voet van de struiken rond waggelen. Langs de waterkant kunt u riet en Kleine lisdodde (*Typha augustifolia*) aantreffen. Langs de hele oever loopt overigens een zandpad van waaraf u een mooi uitzicht heeft over het meer. U kunt ook dit pad volgen, maar dan moet u wel even opletten waar u het asfaltpad weer op moet, anders loopt u te ver door.

Aan het einde van het Anton Schleperspad gaan we rechtsaf, onder het viaduct door. Wie bij de ringvaart naar links kijkt, ziet een voormalig militair magazijn waar sinds enkele jaren kunstenaarsateliers zijn gehuisvest. Omstreeks 1900 zijn in de Riekerpolder militaire installaties aangelegd in het kader van de Stelling van Amsterdam, de ring van forten en wallen die de stad in 19^e eeuw moest

beschermen tegen een vijandelijke aanval. Aan de oostzijde van de ringvaart lag een magazijn bij het voormalige fort Schiphol. Bij de Oude Haagseweg was een drinkwaterinstallatie om bij belegering niet zonder water te zitten. De gebouwen waren toentertijd bereikbaar vanaf de Sloterweg via de zogeheten Genieweg. Wij slaan, als gezegd, rechtsaf als we de Ringvaart bereikt hebben. De ringvaart is de ruggengraat van de ecologische zone 'de Groene AS' en behoort tot de ecologische hoofdstructuur. We gaan nu onder het viaduct van de Oude Haagseweg door. Aan onze linkerhand liggen woonboten in de ringvaart, tot Sloten, met veel bouwsels op de oever. Zolang de oever hier niet grotendeels is vrijgemaakt, kan de ecologische zone nog niet ingericht worden. We komen op een tegelpad waar aan

het eind de ingang van VAT ligt (zie pagina 18).

We lopen door en komen rechtsafs de Sloterweg op.

In Sloten zien we de oude werkende dorpspomp en het kleinste politiebureau van Nederland met een ouderwetse brandmelder bij het dorpsplein. In het dorp is nog een banpaal te vinden, die tot de Franse revolutie de grens markeerde van het rechtsgebied van Amsterdam. Tot hier reikte de macht van de Amsterdamse schout en kon hij boeven vangen. De verbannen uit Amsterdam moesten hier buiten blijven.

Omstreeks het jaar 1000 werd Sloten al in de geschriften genoemd. Het is dus veel ouder dan Amsterdam, waarover in 1275 voor het eerst geschreven wordt. Het lag waarschijnlijk wat noordelijker, aan de top van de Vrije Geer (ongeveer bij het huidige Calandlyceum). Het dorp is omstreeks 1175 verplaatst naar de huidige plek. Het vormde met Sloterdijk, Osdorp, Vrije Geer en enkele buurtschappen een ambacht waarvoor omstreeks 1500 het geslacht Bredero de ambachtsheer leverde. Het lag de groeiende handelsstad Amsterdam in de weg, die het in 1529 met Amstelveen kocht van Hendrik van Bredero. Sinds die tijd benoemde Amsterdam de ambachtsheer en had daarmee de macht. In de zeventiende eeuw heeft de beroemde bioloog Jan Swammerdam vanwege zijn gezondheid in Sloten gewoond en ontdekte daar de onvolkomen gedaanteverwisseling van de haft, een eendagsvlieg. In de Franse tijd werd Sloten een zelfstandige gemeente met het raadhuis in Sloterdijk. In 1921 werd het door Amsterdam geannexeerd. Sloterdijk dorp verdween na de oorlog grotendeels ten bate van de stadsuitbreiding. De gevelsteen met wapen uit het raadhuis is nu in het gemeaal aan het eind van de Slotervaart bij de ringvaart ingemetseld.

De Sloterweg waarover we onze wandeling vervolgen, is een bijzondere straatweg. Met vele oude, landelijke boerderijen, herenhuizen en landarbeiderswoningen,

bomen en groene doorkijkjes, lijkt de stad ver weg. De hoger gelegen Sloterweg was oorspronkelijk de achterkade van de Sloterpolder bij de ontginning van het veen omstreeks het jaar 1000. De geschiedenis van de Sloterweg hangt nauw samen met het Mirakel van Amsterdam. Bij deze wonderbaarlijke gebeurtenis werd in 1345 een hostie die een zieke in de openhaard uitgebraakte, niet door het vuur verteerd. Hierdoor kwam een stroom van bedevaartgangers op gang, die ieder jaar de plek van het wonder, in de Kalverstraat, bezochten. De Sloterweg werd als deel van de bedevaartsroute begaanbaar gemaakt voor de bedevaart naar de Nieuwe Zijdskapel aan de Kalverstraat. De route langs Sloterweg, Sloterkade, Overtoom en de huidige Heiligeweg werd in het verleden in zijn totaal de Heiligeweg genoemd. Langs deze weg ook kwam aartshertog Maximiliaan van Oostenrijk van Den Haag via de binnenduinen naar Amsterdam om in de kapel van het Mirakel God te danken voor zijn voorspoedige genezing. Uit erkentelijkheid hiervoor schonk hij Amsterdam het recht zijn, aanvankelijk aartshertogelijke, later keizerskroon boven het stadswapen te plaatsen.

In het begin van de vorige eeuw was de Sloterweg vanaf de Sloterkade een belangrijke route naar Schiphol. De Sloterweg loopt nu van Sloten naar de Johan Huizingalaan en is een lokale verkeersweg geworden. Het is officieel een cultuurhistorisch element en fungeert nog steeds als waterkering.

Bij het verlaten van het dorp ligt de ingang van tuinpark Eigen Hof op Sloterweg 1173. We passeren aan onze rechterhand het Sportpark Sloten. Na de kruising

met de Anderlechtlaan vervolgen we ons pad langs een kronkel in de Sloterweg, een restant van een vroeger doorbraak. Dan komen we achtereenvolgens langs Tuinpark Lissabon (zie pagina 28), het Bijenpark waarvan de ingang ietwat verscholen ligt achter een bedrijfsterrain met een grote onderzeeboot (zie pagina 32) en het Siegerpark (zie pagina 36). Achter het Siegerpark ligt het Reigersbos waar Jan P. Strijbos in de twintiger jaren van de vorige eeuw voor het eerst filmopnamen van het broedgedrag van reigers maakte.

Aan het einde van de Sloterweg slaan we rechtsaf en lopen, onder de A4 door, terug richting de Nieuwe Meer en de sluis.

Routebeschrijving

Start wandeling: Jaagpad en sluis van Schinkel naar Nieuwe Meer. Het Jaagpad is tevens onderdeel van de geelrood gemarkeerde regionale route. Te bereiken vanaf de zeilbrug via Sloterkade langs het Jaagpad langs de Schinkel en vanaf de Amstelveenseweg via IJsaanpad.

Volg het Jaagpad. Loop onder de snelweg/spoorweg door, met de bocht mee naar rechts. Twee varianten:

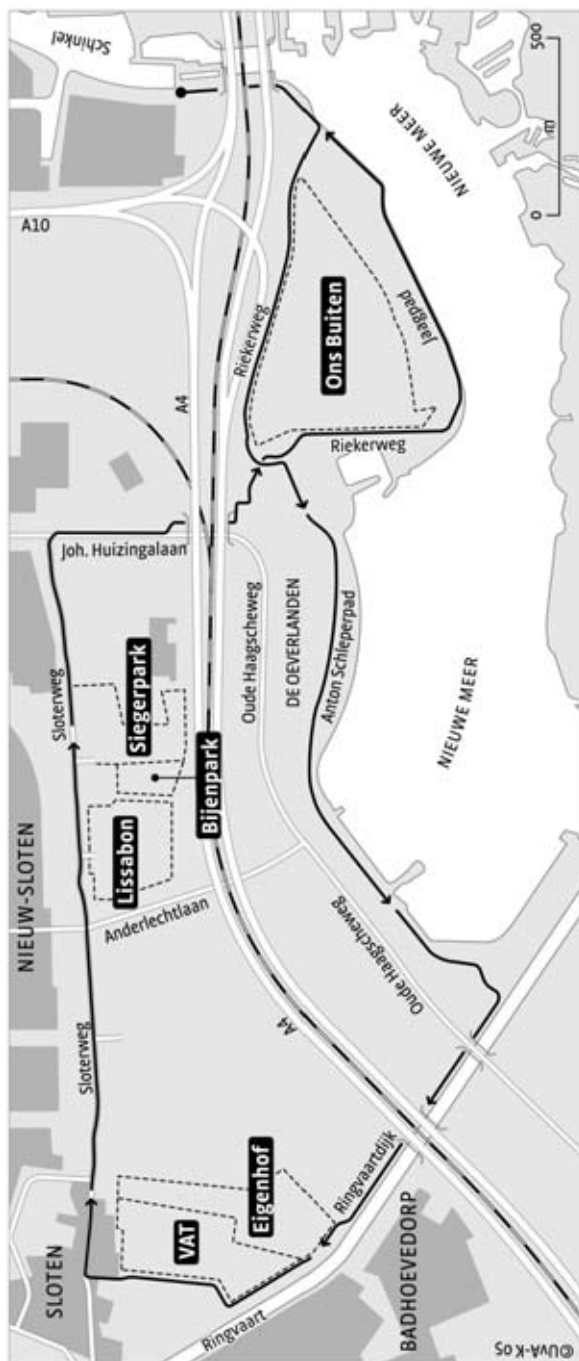
- rechtdoor het pad langs oever Nieuwe Meer volgen. Langs jachthaven lopen, 1.a. Anton Schleperspad.
- R.a. Riekerweg volgen langs volkstuin 'Ons Buiten'. Met bocht mee naar links, 2e r.a. Anton Schleperspad.

Anton Schleperspad aflopen, rechtdoor aanhouden, langs strandjes tot einde Anton Schleperspad bij ringvaart. R.a., onder viaduct door. Ringvaardijk volgen, r.a. over tegelpad met ingang tuinpark V.A.T. aan rechterhand (L. Bakhuyzenlaan 17). Rechtdoor tot Sloterweg, rechtsaf Sloterweg volgen. U passeert *Eigen Hof* (Sloterweg 1173). Bij rotonde met 'molen' r.d. Sloterweg volgen tot einde. Rechts liggen *Lissabon* (Sloterweg 865) (ingangen niet direct aan de hoofdweg), *Bijenpark* (vlak na Lissabon, de ingang ligt achter het terrein van de duikboot), en *Siegerpark*. (respectievelijk Sloterweg 865, 787, 773,).

Bij rotonde met 'molen' r.d. Sloterweg volgen tot einde. Als alternatief kan men vanaf de ingang van tuinpark Eigen Hof de tegenover gelegen Ditlaar oplopen en na 50 m rechtsaf het wandelpad van de peilscheidingskade aflopen aan de achterzijde van de noordelijke lintbebouwing van de Sloterweg tot het Christoffel Plantijnpad daar rechts af weer bij de Sloterweg komen t.h.v. het Reigerbos.

De kade is op verschillende plaatsen met de Sloterweg verbonden. Bij Johan Huizingalaan gekomen r.a. Loop tot viaduct, volg aan linkerzijde van de weg het fietspad. Volg pad onder viaduct van de A4 door en over bruggetje. L.a. tot Riekerweg. R.a. grote verharde weg volgen, u loopt langs de oever van het Nieuwe Meer terug naar de sluisen en het Jaagpad. L.a. Riekerweg volgen (u komt langs tuinpark *Ons Buiten*), tot jaagpad en sluis.

Wandelingen over de (tuin)parken

Wandeling op volkstuinpark Ons Buiten

Ons Buiten kent drie ingangen; een hoofdingang in het midden van het park en een westelijke (het bruggetje) en een oostelijke ingang. Alle ingangen zijn van 1 april tot en met september geopend. In de maanden oktober tot en met maart is alleen de hoofdingang open van 9.00 tot 17.00 (ma-za) en 11.00 tot 17.00 (zo en feestdagen). De wandeling begint bij de hoofdingang.

De lengte van de wandeling is ongeveer 2 kilometer.

Tuinpark Ons Buiten behoort met een oppervlakte van 20 ha en 448 tuinen tot de grotere tuinparken van Amsterdam. Ons Buiten werd opgericht in 1922, aan het einde van het Slatuinenpad, bij de Haarlemmerweg. De tuinders verhuisden in 1927 naar de huidige plaats aan de Riekerweg. Het park was toen omringd door weilanden met koeien en sportvelden. Het werd al snel een groot complex met 680 tuinen, waar men groente en fruit verbouwde voor de dagelijkse behoefte.

In de jaren '50 verzezen aan de westrand van Amsterdam de tuinsteden Slotervaart en Overtoomse-Veld. Vanwege de zandwinning uit de Nieuwe Meer voor de aanleg van de nieuwe woonwijken, moesten in 1953 tuinen, weilanden en sportvelden verdwijnen. In 1966 moest er opnieuw een stuk van het tuincomplex af voor de aanleg van de ringweg. De ringweg werd op de oude Riekerweg aangelegd en langs het complex kwam een nieuwe Riekerweg.

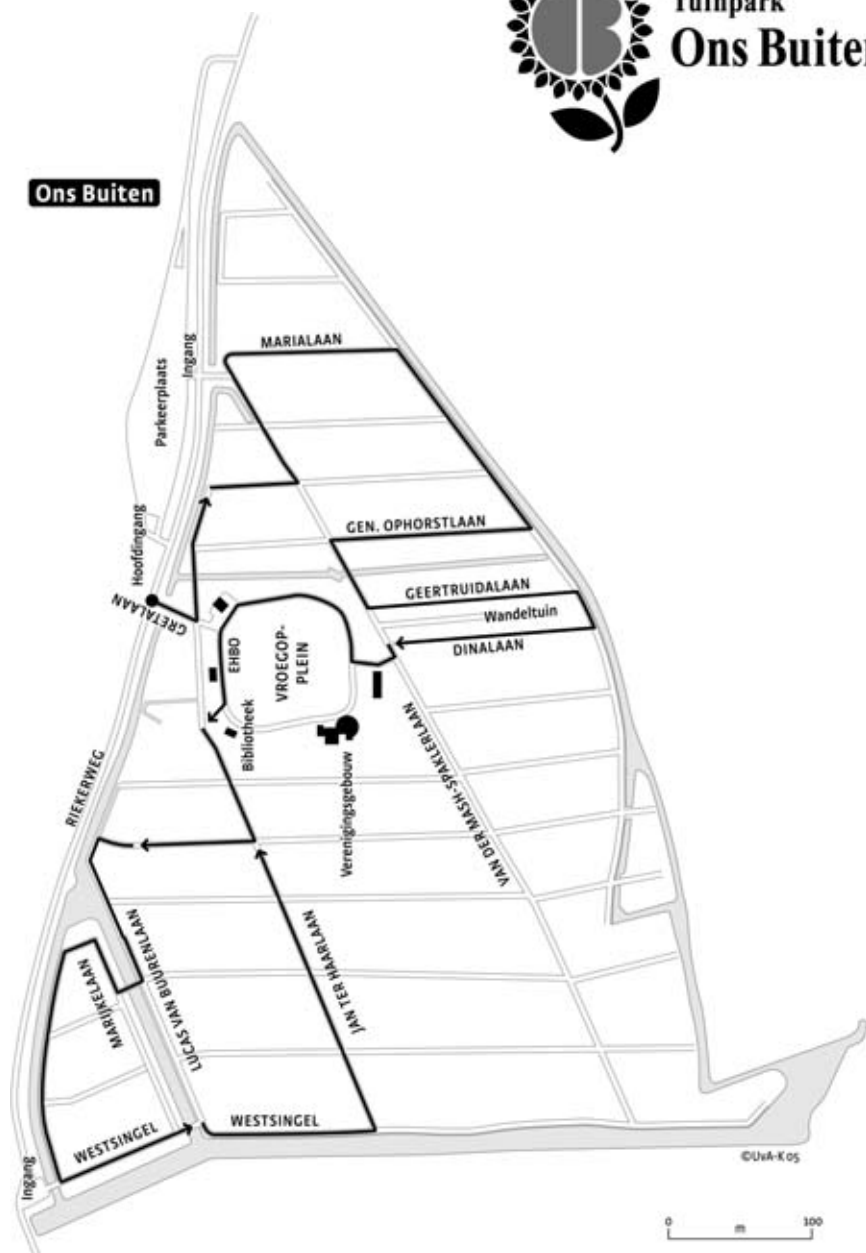
Ter compensatie van dit verlies aan tuinen werden de tuinparken Lissabon en Osdorp opgericht en aan Ons Buiten werden kleine stukjes terrein toegevoegd. Nog steeds is zichtbaar wat de 'nieuwe' stukken in het park zijn, door opbouw en beplanting. Wat bleef is de bijenstal (nu op de werf en te zien vanaf de v/d Masch-Spaklerlaan), de Zuidsingel met zijn oude knotwilgen en de 'wandeltuin' met zijn bijzondere bomen en de poel.

Naast vele bijzondere bomen die u onder andere langs en in de 'wandeltuin' kunt vinden, treft u op Ons Buiten ook vele soorten paddestoelen aan. Er zijn ca. 130 verschillende soorten op Ons Buiten waargenomen. Ook voor de vele verschillende soorten vogels en vlinders is het op het tuinpark goed vertoeven.

Tuinpark Ons Buiten

Ons Buiten

Als u door de hoofdentree binnenkomt, ziet u aan de rechterkant een tuin voor algemeen gebruik. Deze tuin is in 2005 bij de metamorfose van de hoofdingang bestemd voor activiteiten die vooral gericht zijn op het promoten van natuur- en milieueducatie in brede zin. In de directe omgeving is goed te zien op welke wijze het algemeen groen op Ons Buiten onderhouden wordt. De bijzondere vlechthegegen markeren op een bijzondere wijze het gebied.

Loop naar binnen en sla linksaf over het bruggetje. Rechts ziet u de kroon van een enorme Zwarte populier (*Populus nigra*), een geliefde plek van een buizerd. Even verder ziet u een stobbenwal als tuinafscheiding. Loop door de Helenalaan en sla linksaf, de Van de Mash-Spakerlaan in. Deze hoofdlaan is beplant met Berken (*Betula*).

Aan het einde van de laan (bij de stenen plantenbak) is links is een toegangshek, rechts een bijzonder huisje met vegetatiedak. De kleur van het dak wisselt, afhankelijk van het jaargetijde van groen, geel naar rood. In dit huisje kunnen oud-tuinders een weekje op Ons Buiten verblijven. Het huisje is gebouwd door vrijwilligers van het tuinpark en huis en tuin zijn speciaal geschikt gemaakt voor ouderen. De paden zijn ruim genoeg voor rolstoelen, de plantenbakken zijn op handhoogte en van natuur- en milieuvriendelijke materialen gemaakt. Loop door de Marialaan, met tuinen met een zeer verschillend karakter, naar de Zuidsingel met knotwilgen (*Salix*) en zicht op het "Vogelreservaat" aan de overkant van het water. Hier broedt de bonte specht in het voorjaar. Sla rechtsaf en loop door tot de Generaal Ophorstlaan en ga deze in. Bij tuin 94 (aan de linkerkant) ziet u een prachtige gevlochten takkenwal en een houttoren, voeder- en broedplaats voor insecten en vogels. Ook egels verblijven hier graag.

Wandel tot de kruising en sla linksaf de Berkenlaan in, met grasstroken, die gefaseerd worden gemaaid en waarin in het najaar soms vliegenzwammen staan. Pinksterbloemen en Speenkruid vindt u in het voorjaar. Ga het bruggetje over en dan links af de Geertruidalaan in.

Iets voorbij de Geertruidalaan ligt de Wandeltuin (niet geschikt voor rolstoelers). De wandeltuin is een strook groen in Ons Buiten waar tuinders en bezoekers kunnen wandelen en waar we ook natuurvriendelijk tuinieren.

De graspaden worden regelmatig gemaaid, de rest van het gras twee maal per jaar. Hierdoor kunnen er o.a. Walstro (*Galium*), Brunel (*Prunella ulgaris*), mooie grassen en zelfs orchideeën groeien. U kunt een kijkje nemen in de vitrine waar bloemen en vruchten van wilde planten uit de tuin en omgeving zijn te vinden. Soms hoor je hier de Grote bonte specht of de lach van de Groene specht. In de wandeltuin vindt u bijzondere en oude bomen, vele met een naambordje, onder andere de Parrotia persica. Deze boom behoort tot de

familie van de Hamamelialaceae en bloeit in april op de kale takken met rode bloemen. Mocht dat door nachtvorst schade niet zijn doorgedaan, dan verrast de boom ons in de herfst met prachtig rood en goudkleurig blad. Aan het einde van de tuin vindt u langs de poel de Moerascipres (*Taxodium distichum*). Deze boom heeft luchtwortels aan de voet, de zogenaamde knieën. Opvallend zijn de stronken van een eik en beuk, die een paar jaar geleden zijn omgewaaid. De bomen zijn, ook omgewaaid, nog levensvatbaar.

De route vervolgt door de Geertruidalaan, langs de wandeltuin. In de tuinen tegenover nr 108 en 109 staan prachtige Watercipressen (*Metasequoia glyptostroboides*), een soort waarvan men dacht dat ze uitgestorven waren. De soort is in China in de veertiger jaren van de vorige eeuw teruggevonden en van daaruit weer verspreid. De Christusdoorn (*Gleditsia triacanthus* 'var. Inermus') zonder doorns, tegenover nr 106, draagt in het najaar lange kronkelige peulen. De Ossagedoorn (*Maclura pomifera*) draagt in het najaar bijzondere gele, op geribbelde citroenen lijkende vruchten. Ze kleven bij beschadiging. Er zijn niet veel van deze bomen in Nederland. Ga aan het eind rechtsaf en weer rechts de Dinalaan in. In sommige tuinen ziet u hekwerk van wilgentenen. Tegenover tuin 121 is een vliindertuin. U passeert tegenover tuin 119 de Vederesdoorn (*Acer negundo*). De bloeiwijze in het voorjaar is heel bijzonder, het lijkt wel kant. De Trompetboom (*Catalpa bignonioides*) (tegenover tuin 117) bloeit met grote witte bloemen in het voorjaar en heeft dunne lange peulen in het najaar. De Robinia of Valse acacia (*Robinia pseudoaccacia*) is de vervanger voor tropisch hardhout. Op de hoek van de Dinalaan en de v/d Maschlaan staat een enorme Zilver esdoorn (*Acer saccharinum*) en daarnaast een Hanedoorn (*Crataegus grus-galli*). Mooie herfstkleuren! De hoge bomen zijn prachtige uitkijkposten voor roofvogels.

Ga links en weer rechts. Bij de waterkraan groeit een grote Canadese populier (*Populus canadensis*). Na de bloei ligt de omgeving bedekt door een wollige deken kapok. U loopt rechts om het grote veld dat wordt gebruikt voor allerlei activiteiten o.a. sport en spel voor groot en klein. U passeert een Zwarte moerbij (*Morus nigra*). De boom komt laat in blad en de van groen tot zwarte framboos-

achtige vruchten zijn eetbaar. Ook ziet u een enorme Schietwilg (*Salix alba*).

Bij de winkel voor tuinbenodigdheden staat de Zwarte populier (*Populus nigra*).

Tussen de beplanting een Japanse notenboom (*Ginkgo biloba*), een echte oerboom.

Het is de laatste vertegenwoordiger van tijdens de laatste ijstijden uitgestorven soorten. Deze bomen kwamen 200 miljoen jaar geleden al voor! In Japan worden de nootjes geroosterd. Het vrucht vlees stinkt wanneer het rijp is enorm, vandaar dat er geen of nauwelijks aanplant van vrouwelijke vormen plaats vindt in de stad.

Bij het witte EHBO-gebouwtje groeit de Christusdoorn (*Gleditsia triacanthos*) met enorme doorns. Loop tot de bibliotheek en ga rechts af het hakselpad met stobben op en aan het eind rechts staat een witte paardekastanje (*Aesculus hippocastanum*).

Tot nu toe liep u op het oudste gedeelte van het park. Ga nu het bruggetje over en dan naar links, en daarna bij de Berthalaan rechtsaf. De tuinafscheidingen zijn in deze laan van de fraaie Haagbeuk (*Carpinus betulus*).

Aan het eind slaat u links af, de Lucas van Buurenlaan met elzen (*Alnus*). In het voorjaar dragen deze bomen katjes, in het najaar propfen en alweer nieuwe knoppen. U passeert een enorme wilg met twee stammen (*Salix alba*).

Van hieruit heeft u een goed zicht op de verlandingsoever aan de overkant. Ga rechtsaf, de dam over. U staat nu in het nieuwste deel van het park dat ongeveer 25 jaar oud is. Zichtbaar is de jongere aanplant. Ga naar rechts en volg het pad dat even later een hakselpad wordt met takkenwallen en een verlandingsoever met wilgentenen schoeiing. Volg de noord-singel met knotwilgen die net als de overkant om de drie jaar worden geknot.

Ga tot het einde. In het seizoen ligt hier een bruggetje en is dit een in- en uitgang. Ga linksaf de Westsingel op. Rechts in het gras staan mooie Himalaya berken (*Betula utilis* 'D.Don') met prachtig gekleurde schors die afbladdert met grote

vellen. De oevers worden gefaseerd gemaaid.

Het levert prachtige wilde planten op, waaronder pinksterbloem en ook hier en daar een orchidee.

Volg de Westsingel (u komt weer in het oudere parkdeel). Op sommige plaatsen zijn de oevers

verlaagd en is een ingang of rustplaats gemaakt voor vogels en amfibieën.

Sla linksaf de Ter Haarlaan in.

(De volgende linksaf en door de Van de Mash-Spaklerlaan terug lopen kan ook, of maak een uitstapje naar een van de zijlanen. U kunt altijd weer op de route terugkomen).

Vanuit de Ter Haarlaan ziet u hoge Italiaanse populieren (*Populus nigra* cv 'Italica'). Links, op de hoek van de Corneliaalaan, een bostuin (nr 310) met Moerascipressen (*Taxodium*). De dichte bomen zijn een rustplaats voor uilen.

In het najaar groeit ook hier rond de bomen in het gras de vliegenzwam en zijn

andere paddestoelen soms aanwezig.

Wandel door tot de hoofdingang (nu uitgang) of ga over het bruggetje rechtsaf naar het verenigingsgebouw voor een versnapering. 's Zomers is de kantine, zeker in de vakantieperiode, vrijwel dagelijks open.

Enige bijzondere soorten die de laatste jaren op het volkstuintpark zijn waargenomen:

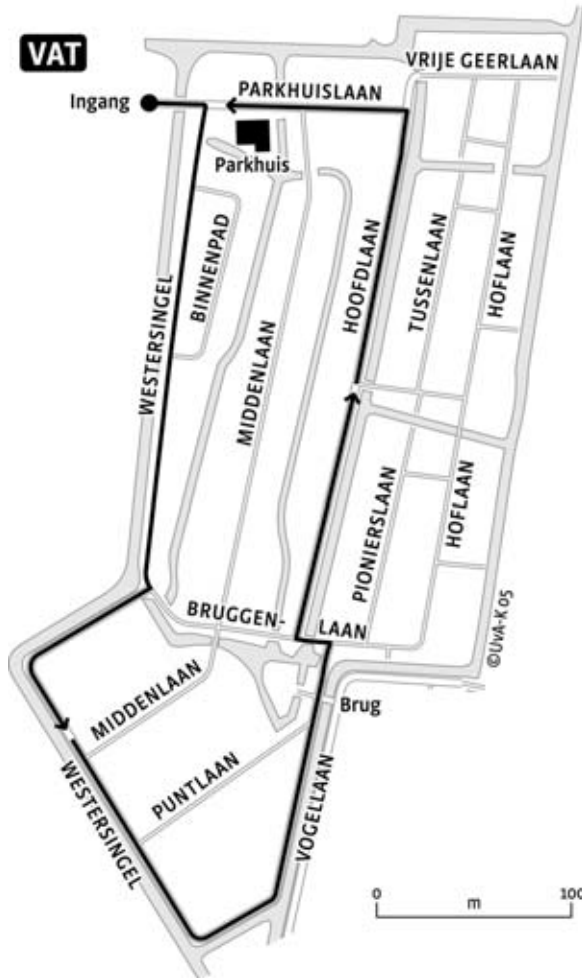
Zoogdieren : Wezel, Bunzing

Vogels : Groene specht, Grote bonte specht, Ransuil, Buizerd, IJsvogel

Paddenstoelen : Vliegenzwam, Kluijfjeszwam, Gekraagde aardster, Stinkzwam, Morielje

Insekten : Veenmol

Wandeling over het tuinpark VAT

De lengte van de wandeling is ca. 1 kilometer.

Verscholen achter de huizen aan de Sloterweg, midden in het dorp Sloten, vindt u de ingang van het tuinpark van de Vereniging Amateur Tuinders (VAT).

In 1917 begonnen tuinders een stuk weiland te bewerken aan de oude Sloterweg, ter hoogte van de huidige Maassluisstraat. Het park telde 60 tuintjes die in de tijd van armoede en voedselschaarste spoedig verhuurd werden. Het tuincomplex

groeide tot meer dan 200 tuinen van ieder zo'n 300 m². Op 1 september 1919 werd de Vereniging van Amateur Tuinders officieel opgericht.

Langzamerhand verschenen de tuinhuisjes, die van jaar tot jaar sierlijker en groter werden. Begin jaren '50 moest wegens stadsuitbreiding naar een andere locatie worden uitgekeken. De gemeente wees een stuk weiland aan de Sloterweg in Sloten aan (van de voetbalvereniging Sint Pancratius) en 's winters ijsbaan. Tussen 1955 en 1957 werd het oude VAT afgebroken en op de nieuwe plek weer opgebouwd. Er werden paden en groenstroken, bruggen en een waterleiding aangelegd.

Als in die jaren de tijd was aangebroken dat er op het park overnacht mocht worden, werd het hele hebben en houwen vanuit de stad naar het tuinhuis verhuisd per vrachtwagen. De kinderen gingen dan in Sloten of Badhoevedorp naar school en de plaatselijke middenstand deed goede zaken.

Inmiddels is in 1999 alweer het 80-jarig bestaan van het park gevierd en zijn de meeste groentetuinen veranderd in siertuinen. 's Zomers wonen er nog steeds tuinders op het park, ook al is hun woning dichtbij.

Het park heeft een heel open en licht karakter. De wandelroute loopt grotendeels langs de buitenrand van het park, maar het is zeker aan te raden zijpaden in te slaan en rond te dwalen, zodat u de verschillende tuinen goed kunt bekijken.

Routebeschrijving

Als u het hek binnenkomt, vallen meteen de prachtige Lei-linden (*Tilia*) op die 's zomers een goede nectarbron zijn voor de bijen en tevens veel nachtvlinders trekken. Onder het mededelingenbord is Herfsttijloos (*Colchicum autumnale*) geplant, een beschermde bol die bloeit van augustus tot november. De bijen, hommels en zweefvliegen, komen hier hun voedsel halen.

In het midden van het perk staat een Japanse notenboom (*Ginkgo biloba*), die in China en Japan thuishoort. Het is een boom, die al 250 miljoen jaar geleden voorkwam. In de herfst verkleurt de boom prachtig geel.

Voor het verenigingsgebouw staat een prachtige Ceder (*Cedrus*).

Vanaf het toegangshek gaan we rechtsaf, de Westersingel op. Als u het kleine paadje bij paaltje (1) ingaat, ziet u wat we met het snoeihout doen. Op diverse plekken staan zogenaamde "houtrillen", die voor allerlei dierlijk leven een schuil- dan wel een voedselplaats vormen. Ander hout wordt versnipperd en op het pad gebruikt. De bodem is tegen uitdrogen en onkruid beschermd door Maagdenpalm (*Vinca minor*), een beschermde groenblijvende plant. Er tussen staan prachtige Varens en het 2-jarige Vingerhoedskruid (*Digitalis purpurea*). Deze plant bloeit

van mei tot oktober en kan wel 1½ meter hoog worden. Het is een belangrijke plant voor hommels. Voor ons is de plant zeer giftig!

Verder lopend op het pad ziet u (2) bij het water Roodbladige hazelaars (*Corylus maxima* cv 'Purpurea'). De noten worden gegeten door vlaamse gaaien en eekhoorns.

Bij paal (4) kunt u de Sleedoorn (*Prunus spinosa*) zien. Zijn gedoornde takken bieden een veilig plekje voor vogels om in te nestelen. Tussen de diverse bodembedekkers zijn allerlei bollen geplant; de Herfstkrokus (*Crocus speciosus*) die bloeit in oktober, de Bonte krokus (*Crocus vernus*), eveneens een bijenplant, die bloeit in februari/ maart. In april/ juni bloeit de Daslook (*Allium ursinum*).

Een klein stukje verder (5) ziet u langs het pad het Maarts Viooltje (*Viola odorata*). Langs de hele singel siert het lichtgroene en het knalrode hout van de Kornoeljes (*Cornus*).

Verder wandelend zult u een halve boom aantreffen (11). De bedoeling is om deze stomp te laten staan zodat over enige tijd de Elfenbankjes zullen verschijnen.

Verder zal er een scala aan insecten in gaan huizen die op hun beurt weer de vogels zullen aantrekken.

Een stukje verder (13) staat het Knikkend nagelkruid (*Geum rivale*), een uitstekende bodembedekker die bloeit in mei en juni.

Een prachtig stukje (14/15) valt op door een paar oude Gele kornoeljes (*Cornus mas*).

De bloemen verschijnen nog voor de bladeren in februari en maart. Als bodembedekker hier een kleinbladige Klimop (*Hedera helix*) en een groot aantal andere planten, waaronder Longkruid (*Pulmonaria officinalis*), Tongvarens (*Asplenium scolopendrium*), Koningsvarens (*Osmunda regalis*) en Kattenstaart (*Lythrum salicaria*).

Kijkt u links het zijpad in, over de brug, dan ziet u in een tuin een prachtige Moerascipres (*Taxodium distichum*) met de karakteristieke dikke voet.

Verder op onze route langs de buitenrand ziet u (17) in maart/ mei de Bosanemoon (*Anemone nemorosa*) bloeien.

De twee Moerascipressen (18) gedijen goed op de veengrond. Opvallend zijn de Gevlekte aronskelken (*Arum maculatum*) (19), bolletjes die zich overal uitzaaien en na een prachtige bloem in april/mei een mooie, maar giftige aar vormen.

Bij de hoek aangekomen (21) kunt u de Vrouwenmantel (*Alchemilla vulgaris*) al vroeg zien opkomen en bloeien van mei tot de herfst.

Bij alle nieuwe aanplant wordt er sterk gelet op de oorspronkelijke soorten, of het een heemplant of een beschermde plant betreft en wat de ecologische waarde ervan is. Er wordt getracht overal een boomlaag, struiklaag en kruidlaag te creëren; een zo evenwichtig mogelijke opbouw. Op diverse plaatsen is de beschoeiing verlaagd om zo amfibieën en andere dieren de kans te geven op

de kant te komen. De relatie met het water en zijn bewoners is van groot belang! De Wilde tijm (*Thymus serpyllum*) (22) geurt en bloeit van mei tot september. Op dit stuk staat het imposante Koninginnekruid (*Eupatorium cannabinum*) dat wel 1½ meter hoog wordt en bloeit van juni tot september. Het is een drachtplant voor honingbijen en solitaire bijen en is een belangrijke nectarplant voor dagvlinders. Er staat een prachtige Taxus (*Taxus baccata*) waar het goudhaantje zijn heenkomen zoekt. De Taxus is zo giftig dat er al vroeger medicinaal gebruik van werd gemaakt (24).

De bedoeling is dat de Dagkoekoeksbloem (*Silene dioica*) (25) zich verder uitzaait onder de struiken en de Krentenboompjes (*Amelanchier lamarckii*) (een vroege nectarplant met eetbare bessen die in de herfst rood/ geel verkleurt alsof hij in brand staat).

De Wilde narcis (*Narcissus pseudonarcissus* sunsp. *pseudonarcissus*) bloeit in maart (27). Beemdooievaarsbek (*Geranium pratense*) laat in juni tot augustus haar bloemen zien. Er staat ook een prachtige varen; de Dubbelloofvaren (*Blechnum spicant*) die het goed doet op zure, vochtige, voedselarme bodem.

Een hele tijd al lopen we evenwijdig aan de Ringvaart. U heeft allerlei oeverplanten kunnen zien zoals de Gele lis (*Iris pseudacorus*), Dotters (*Caltha palustris*) en Kattenstaart (*Lythrum*) en prachtige bomen zoals de Berk en de Els. De zaden uit elzenpropjes zijn bij sijsjes geliefd.

Opvallend zijn de oude Meidoorns (*Crataegus*). Helaas gaan ze de laatste jaren erg achteruit.

Aan het eind van de Westersingel zien we het belendende tuinpark "Eigen Hof" liggen.

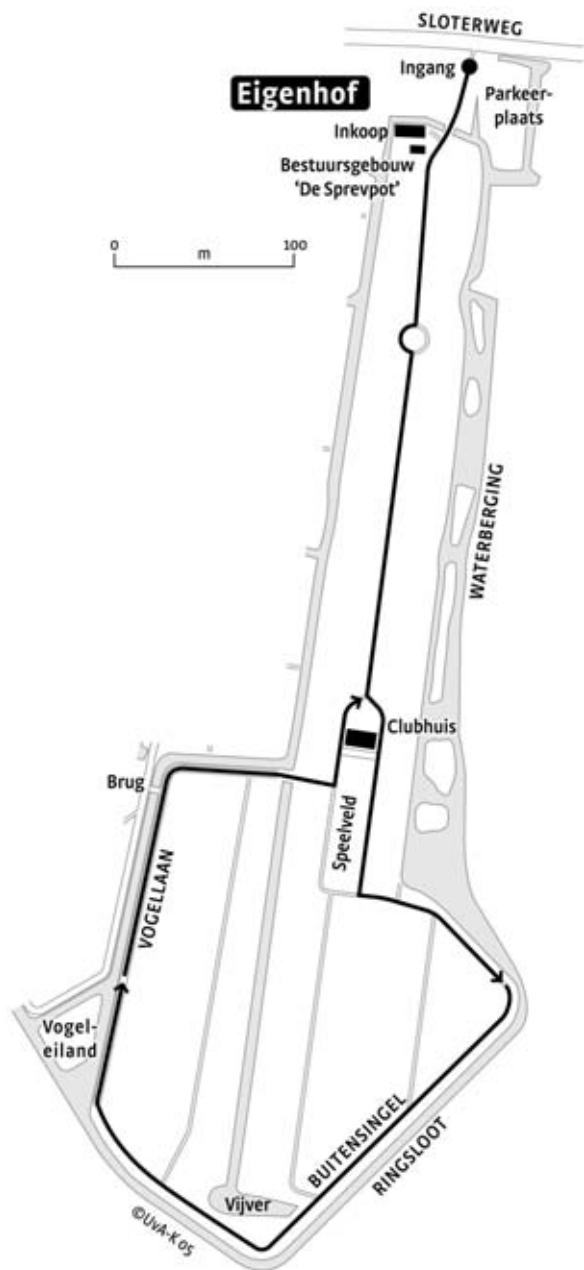
Na een mooi kijkje over het water gaan we links de Vogellaan in die gekenmerkt wordt door prachtige Berken (*Betula*) en zeer oude Knotwilgen (*Salix*). Wilgen zijn van belang als nectar en stuifmeelleverancier, voor de bijen in het voorjaar, als groeiplaats voor mossen en als goede nestplaats voor de steenuil. Onder de bomen groeit het Groot hoefblad (*Petasites hybridus*).

Aan het eind van de laan links ziet u een klein bruggetje dat leidt naar het eiland. Het eiland is ons "wilde stukje". We laten hier de natuur zoveel mogelijk met rust, met als resultaat dat er prachtige Orchideeën voorkomen. Het is heerlijk hier even op het bankje te mijmeren. De vogels zullen u gezelschap houden.

Weer op het pad gaan we linksaf het witte bruggetje over en kijken uit op de zeer Hollandse Hoofdlaan met zijn nog jonge rij Knotwilgen.

Gaat u aan het eind van de laan naar links, dan ziet u daar weer het toegangshek.

Wandeling op tuinpark Eigen Hof

De lengte van de wandeling is ca. 1 1/2 kilometer.

Geschiedenis

In 1937, ruim 65 jaar geleden, is Eigen Hof op de huidige plaats aan de Sloterweg in de Riekerpolder gesticht. In de loop der jaren veranderde er veel, zowel in het park als daarbuiten. De weilanden in de omgeving werden eerst voor tuinbouw en later voor woningbouw en wegen gebruikt. Naast Eigen Hof werd een sportpark aangelegd. Aan de achterzijde verdween een deel, dat er aan de westelijke kant weer bijkwam. Aan die kant werd ook het tuinpark VAT aangelegd, dat van elders verdreven was.

Ook het karakter van het tuinieren veranderde. Waren de volkstuinten in het begin nutstuinen, later werden het meer siertuinen. Veel tuinders verbleven 's zomers op de tuinen en richtten zich op het nabijgelegen dorp Sloten. Daar kocht men zijn levensmiddelen in bij de toen nog aanwezige winkels en de kinderen gingen er op school. Tegenwoordig kan men zijn boodschappen in Nieuw-Sloten doen

In de zeventiger jaren kwam ook bij Eigen Hof het natuurlijker omgaan met de tuin in zwang. Men ging bodembedekkers gebruiken en het tuinpark kreeg een natuurlijker aanzien. De exotische struiken in de buitensingel werden vervangen door inheems bosplantsoen en de zwarte geschoffelde bodem raakte begroeid met kruidachtige planten. Er bloeien nu veel botanische bolletjes in het voorjaar en in het najaar verschijnen er paddenstoelen.

In 1994 is een inrichting- en beheerplan door de ledenvergadering aangenomen. Dat houdt een fasegewijs kapbeheer in van de buitensingel met een zevenjarige cyclus met overstaande bomen. Van de structuur van de singel maakt nu ook dood hout deel uit. Bij een door de gemeente gesteunde inventarisatie zijn meer dan 150 soorten paddenstoelen gevonden waaronder bedreigde. Achter in het tuinpark is een heemtuin ingericht met verschillende milieus. Er bloeien nu bijna 300 inheemse plantensoorten en 's zomers vliegen er veel vlinders. De laatste jaren zijn 30 soorten broedvogels waargenomen op het tuinpark: zoals zangvogels, spechten, uilen en roofvogels.

De wandeling

Van de ingang aan de Sloterweg loopt u tussen de sierstroken, naar het toegangshek. In het gazon, rechts van u, bloeien in april aan de wegsloot, Pinksterbloemen (*Cardamine pratensis*). Bloemen die vroeger veelvuldig in de weilanden rond Amsterdam groeiden maar nu nog nauwelijks zijn waar te nemen. Rechts dekken verschillende struiken waaronder een Amerikaans krentenboompje (*Amelanchier lamarckii*) de muur van een belendend pand af. In het voorjaar vol in de bloesem en in het najaar bessen (de krenten) dragend, voer voor vogels.

Het toegangshek wordt aan beide zijden geflankeerd door een Witte paardenkastanje (*Aesculus hippocastanum*). De boom aan de linkerzijde staat er waarschijnlijk al vanaf het begin en is dus ruim 65 jaar oud. Onder de kastanje bloeien in mei veel Wilde hyacinten (*Scilla non-scripta*) en Gevlekte aronskelken (*Arum maculatum*).

Even voorbij het hek bij de sloot staat een speciale cultivar 'Frisia' van de Valse acacia (*Robinia pseudo-acacia*) met in de zomer opvallend geel blad. Dan staan er rechts drie verenigingsgebouwen. De eerste de inkoop, daarna een schuurtje

voor de stalling van rolstoelen en dan het bestuursgebouw 'de Sprevpot' waaromheen een leilinderij is aangeplant, die voor schaduw in de zomer moet zorgen. Dan komen de tuinen in een rijke verscheidenheid. Van klassiek tot hier en daar een gazon- en tegeltuin. Maar opvallend is dat in de meeste tuinen de natuur een kans krijgt. De bodem onder het houtgewas is begroeid met kruiden die vooral in het voorjaar bloeien. Ook zijn er veel uitgegroeide bomen met opvallend veel naaldbomen, die sommige tuinen een geheimzinnig karakter geven. De oudere bomen trekken weer Grote bonte spechten aan, wier geroffel in het voorjaar, wanneer de Prunussen in volle bloei staan, regelmatig te horen is. Ook het gelach van de Groene specht is te horen, een vogel die Amsterdam maar op enkele plaatsen voorkomt en op de Rode lijst van bedreigde soorten staat.

Op tuin 6 is vlak bij het pad een Watercipres (*Metasequoia glyptostroboides*) te bewonderen. Een evolutionair zeer oude bladverliezende naaldboom die pas in de veertiger jaren van de vorige eeuw weer ontdekt is in China.

Rotonde

We komen nu bij de rotonde. Hier stopten eind dertiger jaren van de vorige eeuw de volkstuintuinders met het ontginnen van het grasland en konden ze hun karren keren. Gelukkig zijn ze enige jaren later doorgedaan en kunnen wij ook verder lopen. Op de middencirkel staan vooral coniferen waaronder een Douglasspar (*Pseudotsuga menziesii*) waarvan de drietandige dekschubben veel langer zijn dan de kegelschubben en met naalden die bij kneuzing een frisse (sinaas)appelige geur afgeven. En een Kaukasische spar (*Picea orientalis*) met afhangende takken waardoor ze in de bergen van hun vaderland niet afbreken bij zware sneeuwval.

Speelveld

Doorlopend tussen de tuinen komen we bij het clubhuis met heidetuin. Iets naar achteren staat een Vederesdoorn (*Acer negundo*), de enige Esdoorn die

tweehuizig is, met een mooie korstmospbegroeiing. In het clubhuis worden verschillende keren per jaar lezingen gehouden.

We houden links aan en komen bij het speelveld. Op het plateau staan een forse Zomereik (*Quercus robur*) en een Witte paardenkastanje (*Aesculus hippocastanum*). Het speelveld wordt omringd door acht zeldzame Katsoera's (*Cercidiphyllum japonicum*), een boom die in de stad nauwelijks te vinden is. In de Japanse cultuur is hij een symbool van onvervulde verlangens. De bladeren verkleuren mooi in het najaar. Ertussen staat ook nog een Zwarte moerbeiboom (*Morus nigra*) en een jonge Judasboom (*Cercis siliquastrum*) die in het voorjaar met paarsrode bloemen op het kale hout bloeit. Achter het speelveld staan een aantal bijzondere bomen zoals Tulpenboom (*Liriodendron tulipifera*), Amberboom (*Liquidambar styraciflua*), Noorse esdoorn (*Acer platanoides*) en een Doodsbeenderenboom (*Gymnocladus dioica*) met dubbelsamengestelde bladeren. Tussen pad en de werkschuur staat een Mammoetboom (*Sequoiadendron giganteum*), die in zijn vaderland Californië 100 meter hoog kan worden. Bij de kweektuin met de zaaibedden slaan we linksaf.

Buitensingel-west

We komen nu bij de waterberging. Via een klein paadje door het Elzenbos hebt u een mooi uitzicht op de waterberging die natuurlijk is ingericht. In de zomernacht vliegen boven het wateroppervlak Watervleermuizen die insecten van het water afvangen. In het schemer zijn er ook Dwergvleermuizen waar te nemen. In het Elzenbos hebben 25 jaar Torenvalken (*Falco tinnunculus*) gebroed, die er vele jongen hebben grootgebracht. Als u geluk heeft, kunt u er zeker een aantal van de 30 soorten vogels die op Eigen Hof broedend zijn waargenomen, zien en/of horen. We houden nu de 700 meter buitensingel aan. Een singel die de ecologische zone de 'Groene AS' ondersteunt, wat een extra functie aan het tuinpark geeft. Er wordt elk jaar 100 meter gekapt waarbij om de tien meter een boom of een bosje wordt gespaard. Door dit natuurgerichte beheer kan de buitensingel zich tot een structuurrijke begroeiing ontwikkelen, waar vele vogel-, vlinder-, planten- en paddenstoelensoorten kunnen leven. In de geknotte wilgen ontwikkelen zich holten, waar bepaalde vogelsoorten kunnen nestelen. Aan de overkant van de ringsloot nestelt een Sperwer die op het tuinpark wel eens een zangvogeltje komt grijpen.

Bij een gemeentelijke inventarisatie zijn 150 soorten paddestoelen gevonden, waaronder een tiental op de Rode lijst van bedreigde soorten. Een opmerkelijk hoog aantal voor zo'n klein oppervlak.

Langs het pad zijn in tuin 83 een Watercipres (*Metasequoia glyptostroboides*), Moerascipres (*Taxodium distichum*), en Japanse notenboom (*Ginkgo biloba*) te bewonderen. De laatste is een sierboom in Japan en China, een 'naaldboom' met 'bladeren' die 's winters afvallen. Bij de Moerascipres zijn kniewortels waar te nemen die in natte omstandigheden voor de ademhaling van de boom zorgen. Hier en daar staan in de singel Mispelstruiken (*Mespilus germanicus*). In mei bloeit deze struik met grote witte bloemen en in de zomer ontwikkelt hij mooie vruchten.

Heemtuin

We stuiten op een klaphekje dat toegang geeft tot de heemtuin, een idyllisch plekje. Hier liep voor de Franse revolutie de grens tussen Geerban en Riekerban (twee verschillende rechtsgebieden), de molenwetering volgend waarvan de vijver nog een restant is. Volgens stadsecoloog Martin Melchers waan je hier in een andere wereld. Meteen rechts staan onder berken in het voorjaar een aantal voorjaarsbloeiende (stinzen)planten, zoals Holwortel (*Corydalis cava*), Maarts viooltje (*Viola odorata*), Eenbes (*Paris quadrifolia*) en Bosanemoon (*Anemone nemorosa*). Er groeien alle drie de in Nederland voorkomende sleutelbloemen waarvan Stegelloze sleutelbloem (*Primula vulgaris*) op ver verwijderde plaatsen opkomt het geen verband houdt met het feit dat bij deze soort mieren de zaden verspreiden. Voor de muur staat een nestelgelegenheid voor solitaire wespen en bijen. Deze voor de mens volkomen ongevaarlijke insecten zijn goed te observeren. Op een warme dag in de zomer zien we voortdurend metselwespen met hun prooi, vooral bladluizen, aanvliegen en in de rietstengels verdwijnen. Ze leggen daarin een voedselvoorraad aan voor hun larven die volgend jaar weer uitkomen. De parasiteerende goudwespen, met prachtige metaalkleuren, vliegen er voortdurend omheen. De bijen brengen nectar en huizen vooral in de vakken met leem.

Op de muur groeien Muurleeuwenbekje (*Cymbalaria muralis*), Gele en Geelwitte helmblom (*Pseudofumaria lutea* en *P. ochroleuca*) en verschillende varensoorten, zoals Schubvaren (*Ceterach officinarum*), Steenbreekvaren (*Asplenium trichomanes*), Gewone eikvaren (*Polypodium vulgare*), Tongvaren (*Asplenium scolopendrium*) en Zwartsteelvaren (*Asplenium adiantum-nigrum*). De laatste twee zaaien zich zelfs uit. In het drasse boezemlandje bloeien in het voorjaar goudgele Dotters met op de randen de lichtgele Stengelloze sleutelbloem (*Primula vulgaris*).

Ook deze soorten zaaien zich spontaan uit en geven een feestelijk tintje aan het voorjaar. 's Zomers wordt het een rietveldje met Harig Wilgenroosje. In het kalkrijke grasland groeien de halfparasiet Grote ratelaar (*Rhinanthus angustifolius*), Orchideeën en vele andere kruiden.

Tegenover de paddenpoel is een opening in de buitensingel waardoor u zicht heeft op de ringvaartdijk, de ruggengraat van de nog in ontwikkeling zijnde 'Groene AS'.

In de ondergroei van de buitensingel zijn begin april mooie vegetaties van Vingerhelmbloem (*Corydalis solida*) en Muskuskruid (*Adoxa moschatellina*) te zien en wat later Grote Muur met prachtige fijne witte bloemetjes. Op de aanwezige banken kunt u de rust op u laten inwerken.

In de vijver huist een Groene kikkerpopulatie die 's zomers prachtige concerten geeft. In het voorjaar zijn de rozepaarse bloemtrossen te zien van Groot hoefblad (*Petasites hybridus*). Aan de oever groeien Zomerklokjes (*Leucjum aestivum*) en Adderwortel (*Polygonum bistorta*). Langs de vijver groeien in het veen prachtige plakken van het zeldzame Paarbladige goudveil (*Chrysosplenium oppositifolium*). Buitensingel-west

Na het volgende klaphekje volgt men de buitensingel. Er staan hier oude verweerde knotwilgen waarop allerlei struiken groeien. Zelfs een bloeiende Rode Ribes (*Ribes sanguineum*). In het najaar kan men hier Vliegenzwammen (*Amanita muscaria*) en boleten zoals Gewoon eekhoorntjesbrood (*Boletus edulis*) vinden. Aan de andere kant van de ringsloot ligt het Vogeleiland dat in het bestemmingsplan de bestemming Natuur heeft ten bate van de 'Groene AS'. Verderop ligt het aangrenzende tuinpark VAT aan de overzijde van de sloot. Aan het einde is een verbindingsbrug met VAT gemaakt via welke u uw wandeling op het belendende tuinpark kunt voortzetten. Doorlopend moet men aan het einde rechtsaf en dan weer linksaf langs het clubhuis en komt men op het pad naar de uitgang aan de Sloterweg.

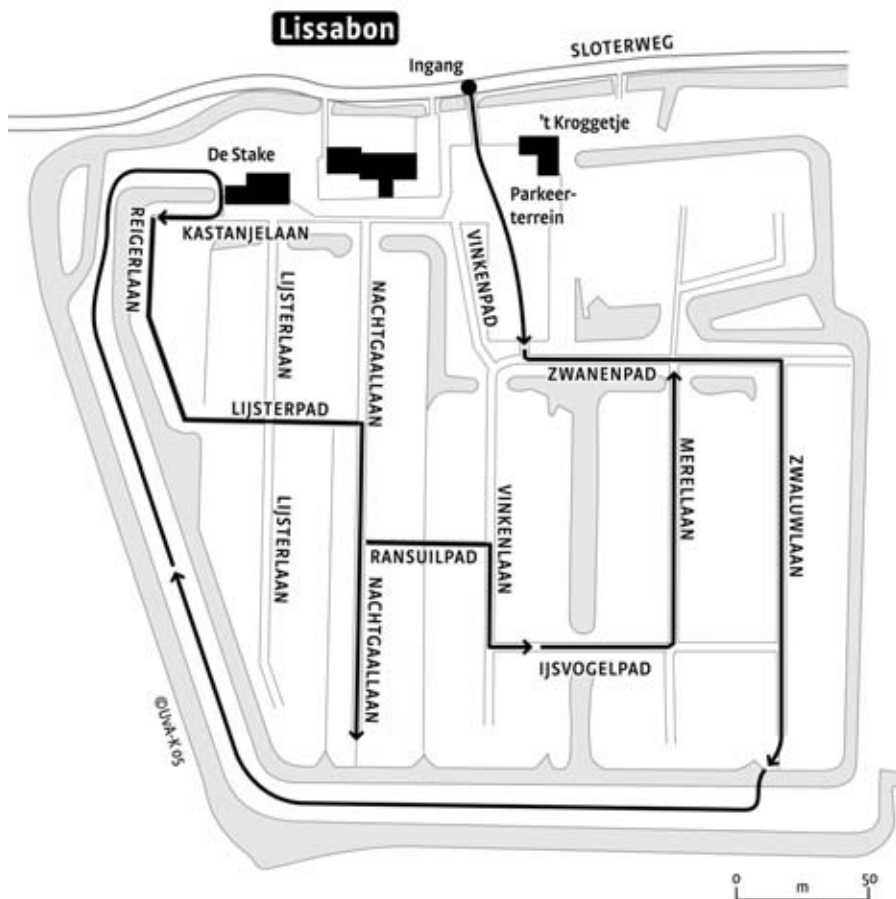
U kunt natuurlijk ook de binnenpaden bewandelen, er zijn erg mooie tuinen te bewonderen.

We raden u aan de wandeling in verschillende jaargetijden en weersomstandigheden te maken, de ervaring is elke keer weer anders.

Enige bijzondere soorten die de laatste jaren op het volkstuinpark zijn waargenomen:

Zoogdieren	: Watervleermuis, Eekhoorn, Wezel
Vogels	: Sperwer, Groene specht, Kleine bonte specht, Torenvalk, Bosuil, Ransuil, Ijsvogel
Amfibieën	: Een populatie Groene kikkers
Planten	: Tongvaren, Zwartsteel, Paarbladig goudveil, Eenbes
Paddenstoelen	: Vliegenzwam, Eekhoorntjesbrood, Oorlepelzwam
Insekten	: Oranjetipje, Avondrood

Wandeling op tuinpark Lissabon

De lengte van de wandeling is ca. 1 1/2 kilometer.

Inleiding

Het tuinpark Lissabon aan de Sloterweg werd gesticht in 1968. De tuingroep is een betrekkelijk klein park met zo'n 108 tuinen en veel aantrekkelijk natuurschoon in het zogeheten Algemeen Groen. Van eind maart tot half oktober kan een ieder dit fraai onderhouden wandelpark bezoeken om te midden van de plantsoenen, het opgaande hout en de bloemenweiden tot rust te komen.

Openbaarheid staat bij de Lissabon-tuinders hoog in het vaandel. Zij zijn trots op hun mooie park en zien graag dat de buurtbewoners er zich thuis voelen. Het tuinpark wordt onderhouden volgens ecologisch verantwoorde, natuurvriendelijke beginselen. Dit gebeurt in samenwerking met de dienst Ruimtelijke Ordening Amsterdam (dRO).

Er is heel wat te zien op Lissabon: een echte paddenpoel, een vlindertuin, bloemenweiden, bijzondere bomen en een takkenril die $\frac{3}{4}$ deel van het park omgeeft. Het wandelen langs de uitgezette natuurroute wordt vergemakkelijkt door de nummering van de plantvakken. Een aantal percelen heeft een bord met verklarende tekst. Zo kan men zich moeiteloos op de hoogte stellen van de aanwezige flora. Indien men bij de ingang linksaf gaat, ziet met 'Het Kroggetje', één van de clubgebouwen op Lissabon.

Daar, achter een uitstalraam onder een afdakje, is een permanente fototentoonstelling te bewonderen van natuuroptnamen op Lissabon. Bijzondere planten in bloei, vogels, insecten, paddestoelen, heesters, kortom alles wat de fotografe in het desbetreffende seizoen als belangwekkend tegenkwam. De foto's zijn voorzien van instructieve bijschriften.

De wandeling

De wandeling op Lissabon begint bij het hek aan de Sloterweg 865. Meteen links bij de ingang ziet u vak 32 waar veel stinzenplanten groeien. In het vroege voorjaar Gewoon sneeuwkllokje (*Galanthus nivalis*) en Wilde narcis (*Narcissus pseudonarcissus* cv. *pseudonarcissus*); later komen de Vroege sterhyacint (*Scilla bifolia*), Zomerklokje (*Leucojum aestivum*) en Vogelmelk (*Ornithogalum umbellatum*). Inheemse bodembedekkers zoals Zenegroen (*Ajuga reptans*), Gele dovenetel (*Lamium galeaobdolon*) zorgen samen met de Klimop (*Hedera helix*) voor een 'groen' accent, het hele jaar door.

Recht voor u prijkt in border 2 een Tamme kastanje (*Castanea sativa*). Er groeien hier ook veel heidesoorten, waarvan er altijd wel enkele in een der jaargetijden in bloei staan.

Meteen links staat een van de clubhuizen: Het Kroggetje. Recht voor u is het parkeerterrein met links een bosplantsoen en rechts een hoog opgaande coniferenborder waar koolmezen, pimpelmezen en staartmezen zich thuis voelen. U steekt de parkeerplaats over en gaat dan links-

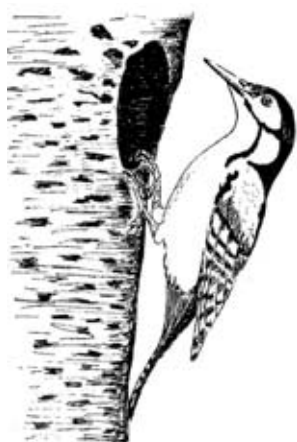

af het Zwanepad in. Aan de waterkant ziet u een glooiende oever. Hier wordt een oeverproject gerealiseerd, zodat er trapsgewijze, steeds lager naar het water toe een gevarieerde natte flora ontstaat. In april bloeien in het gras de Kievitsbloem (*Fritillaria meleagris*), aan de waterkant Harig wilgenroosje (*Chamerion hirsutum*) en Koninginnekruid (*Eupatorium cannabinum*).

Aan de linkerkant van het Zwanepad zijn er mooie doorkijkjes naar de er achter gelegen eilandjes, rustplaats voor onze eenden en meerkoeten. Kijk goed naar de Rimpelroosheg (*Rosa rugosa*) langs het pad. Deze wilde roos is vooral in de hoogzomer zeer fraai. De welriekende bloemen worden druk bezocht door vlinders, bijen en andere insecten. De tuinen van de leden zijn meestal omzoomd door Potentillahegjes, die in de zomer tal van kleine, gele bloemen dragen. De heggen in het Algemeen Groen kunnen van wisselende samenstelling zijn.

Aan het eind van het pad buigt u rechts de Zwaluwenlaan in. In het vak 13 vindt u Hazelaar (*Corylus avellana*), Vlier (*Sambucus nigra*), Rode kornoelje (*Cornus sanguinea*), Gelderse roos (*Viburnum opulus*), Vuilboom (*Rhamnus frangula*), Zomereik (*Quercus robur*), Eenstijlige meidoorn (*Crataegus monogyna*), Berk (*Betula*), Knotwilg (*Salix*) en een heg van Spiraea. Loop helemaal door naar het eind van het pad, waar u links vak 16 ziet. Dit is de Vlindertuin, ingezaaid met wilde inheemse grassen en kruiden die juist de inheemse vlindersoorten moeten lokken.

Rechts ziet u de Paddenpoel, vak 15. Het is een kweekvijver voor jonge padden en kikkers.

U bent nu bij een bruggetje dat u op het natuurpad brengt van de Buitensingel. De Lissabonniers noemen dit pad de Takkenwal. De Takkenrillen vormen een dorado voor Heggenmus (*Prunella modularis*) en Winterkoning (*Troglodytes troglodytes*). Eenden broeden hier, maar u kunt er ook een vos aantreffen, of een egel horen scharrelen. In de herfst groeien hier talloze soorten paddestoelen op en langs het pad. Aan het eind van deze lange omloop komt u bij het grasveldje uit van het clubhuis De Stake. Aan de waterkant bij dit grasveldje, rechts van uw looprichting, is een border met vele soorten wilgen: Boswilg

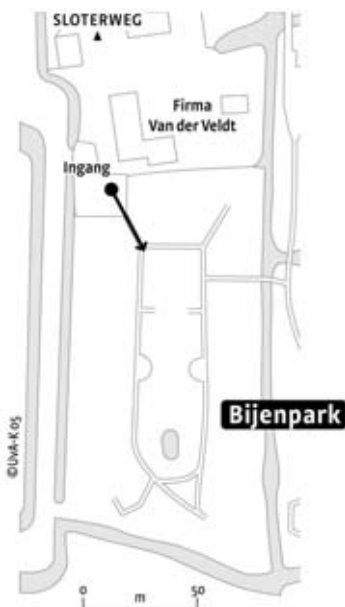
(*Salix caprea*), Grauwe wilg (*Salix cinerea*), Katwilg (*Salix viminalis*), Bittere wilg (*Salix purpurea*), Amandelwilg (*Salix triandra*).

Gaat u bij het clubhuis rechtsaf de Kastanjelaan in, dan ziet u in tuin no. 10 een grote Amberboom (*Liquidambar styraciflua*) die in de herfst wonderschoon rood kleurt. U loopt met de bocht mee tot aan het eind van het pad: aan uw rechterhand houdt u steeds het water. In het gras staan berken en wilgen, om en om. Precies bij de bocht naar links staat een bankje. Daar kunt u rustig over het brede water naar de vele watervogels kijken. Aan de overzijde waar u zojuist hebt gelopen is de Takkenwal.

U vervolgt uw tocht nu in het Lijsterpad. De tweede kruising rechts brengt u in de Nachtegalenlaan. Het plantsoen aan uw rechterhand heeft een lage heg van Hertshooi (*Hypericum*), een decoratieve bloeier in de zomer. Aan het eind gekomen, gaat u door een natuurlijk poortje in de hoge Taxushaag. Daar is onze Bloemenhoek, kraamkamer voor het jonge kweekgoed en een feest voor de vlinders. Hier worden veel planten gekweekt omwille van de zaden. Die worden door de tuinleden dan weer gebruikt voor hun eigen tuinen. Gaat u terug naar de vorige splitsing, dan rechtsaf (Ransuilpad), weer rechts (Vinkenlaan) en links (IJsvogelpad). U passeert twee schiereilandjes met bosplantsoen aan weerszijden van het laantje. De doorkijkjes over het water zijn hier schitterend. Bij de eerste kruising links volgt u de Merellaan. U kruist aan het eind hiervan het Zwanenpad waarna u de parkeerplaats bereikt.

Wandelen in het Bijenpark

Het park is voor wandelaars - ook voor rolstoelgebruikers, de paden zijn breed - vrij toegankelijk zolang er tuinders aanwezig zijn. Dat wil zeggen: zolang het hek open is want de laatste tuinier sluit het hek af. De toegang tot het park bevindt zich rechts achter de bedrijfsgebouwen.

De lengte van de wandeling is ca. 500 meter.

Inleiding

Tussen het Siegerpark en het tuincomplex Lissabon ligt, onzichtbaar vanaf de Sloterweg, achter de bedrijfsgebouwen van de firma J. van der Veldt, het Bijenpark. Het tuinparkje dat slechts dertig tuinen rondom een groot grasveld omvat, is het bescheiden maar zeer fraaie restant van het in 1936 gestichte Bijenpark Amsterdam.

Het bijenpark is wat de naam zegt: een park waar bijen wonen. Achter in het park, verscholen achter een hoge ligusterhaag, zijn vier bijentuinen waar professioneel geïmkerd wordt.

Wie het Bijenpark betreedt, ziet meteen dat het zeer ruim is aangelegd. Dertig tuinen liggen rond een fraai rechthoekig gazon, omzoomd door oude bomen. Op het gemeenschappelijke middenterrein bevindt zich 'het paviljoen', nu in gebruik als beeldhouweratelier.

Het gebouwtje wordt omringd door heesterperken en vier prachtige oude Linden (*Tilia*) en het ziet uit op het gazon, met in het midden een zonnewijzer. Aan beide lange zijden van het gazon staan tuinbanken waar de wandelaar, in de rug beschut door hoge Ligusterhagen (*Ligustrum*), uitzicht heeft over het park en de vele vogels die het bevolken.

Achter het gazon ligt een groot perk met in het midden een vijver, omringd door grote groepen vaste planten, heesters en bomen, waaronder twee rode Beuken (*Fagus sylvatica* var. *purpurea*), grote Rododendrons en een imposante Kronkelwilg (*Salix matsudana* 'Tortuosa'). Om het gemeenschappelijke middenterrein ligt een breed schelpenpad en daarlangs een Ligusterhaag, die alle dertig rondom liggende tuinen scheidt van het middenterrein. De schelpenpaden en de gemeenschappelijke haag accentueren de rechthoekvorm van het park.

De vier imkertuinen achter in het park vallen de bezoeker niet op omdat zij achter een hoge ligusterhaag liggen. Het is niet aan te raden achter die haag te gaan kijken als er geen imkers aanwezig zijn. Als die er wel zijn, zullen zij meestal graag bereid zijn over hun fascinerende hobby te vertellen.

De meeste tuinen zijn vanaf het schelpenpad goed te overzien, waarbij zal opvallen dat geen tuin en geen huisje op een ander lijkt. Er zijn huisjes die dateren uit de jaren '30, toen het park werd opgericht. De meeste van de nieuwere tuinhuisen zien er ook min of meer romantisch uit. Elektriciteit ontbreekt op het park, de tuiniers zijn hier niet uit op modern comfort.

De inrichting van de tuinen reflecteert de behoeften van de tuinders: je vindt er verzamelaars, vogelliefhebbers (het park is door de Vereniging van Vogelbescherming erkend als beschermd broedgebied), liefhebbers van wilde of juist van keurig ingerichte tuinen.

Het tuinreglement schrijft niet veel anders voor dan het voorkomen van hinder voor anderen en het ziet toe op behoud van de waarden van de oorspronkelijke opzet van het park. Dat is voornamelijk de relatie met de imkers. Huurders van

een tuin in het Bijenpark zijn verplicht lid te zijn van de Bijenhoudersvereniging en ze moeten rekening houden met de behoeften van de bijen: geen moes-tuinen, maar uitsluitend siertuinen met bloeiende (vrucht)bomen. Chemische bestrijdingsmiddelen worden geweerd.

Op mooie dagen is het overdag druk op het park maar men merkt daar weinig van omdat iedere tuinder er komt voor zijn of haar rust. Het park is te klein om faciliteiten te bieden voor spelende kinderen en er zijn, anders dan in de volkstuintuinen, geen sociale activiteiten.

Vanwaar de naam Bijenpark?

In 1913 besloot een aantal Amsterdamse bijenhou-ders tot oprichting van een vereniging Bijenvrienden Sociëteit Amsterdam geheten.

Het bestuur van dit clubje huurde een terrein dat de mogelijkheden zou bieden om in een aantal tuintjes bijen te gaan houden. Helaas werd al spoedig duidelijk dat de gemeente het houden van bijen nabij de bebouwde kom niet wilde toestaan, een verbod dat pas in 1963 zou worden ingetrokken. Dit verbod, maar ook de voortgaande stadsuitbreidingen, leidden achtereenvolgens tot vier verhuizingen voordat in 1936 de huidige locatie gevonden kon worden, door de aankoop van 1½ ha veenweidengrond, in gebruik bij veehouder Van der Veldt, die nu nog het aan de Sloterweg gelegen bedrijf voor onderhoud van grondverzetmachines bezit.

Dr Sieger, toenmalig directeur van de Amsterdamse Chininefabriek, wiens naam verbonden is aan het Siegerpark, tuinierde en imkerde in het Bijenpark en slaagde er in het daarachter gelegen terrein van nog eens 1½ ha te kopen ter uitbreiding van het park, dat aldus een strook tussen de Sloterweg en de Oude Haagseweg besloeg. Daarmee was de turbulente locatiegeschiedenis van het Bijenpark nog niet ten einde, want in 1963 bleek dat het tracé van de nieuwe A4, de grote snelweg naar Schiphol en verder zuidelijk, die hele laatste uitbreiding van het park zou wegvagen. Zo resteerde nog slechts het huidige terrein met zijn 30 tuinen en 4 imkertuintjes.

Door goede onderhandelingen met de onteigenaars werd ter compensatie van dit verlies een nieuw Bijenpark gefinancierd en aangelegd in de Eendrachtspolder (stadsdeel Geuzenveld). Op de ontwikkeling van dit park, gelegen aan de Baron Schimmelpenninck van der Ouweweg, gaan we hier niet in. Wel vermelden we graag dat ook dit park zich uitstekend voor een wandeling leent.

Kenmerkend voor de Bijenparken, waarvan er dus 2 in Amsterdam bestaan, is dat zij zijn voortgekomen uit de initiatieven van de Amsterdamse Vereniging tot Bevordering van de Bijenteelt.

Oorspronkelijk was het de bedoeling dat de tuinen in de parken gereserveerd zouden zijn voor bijenhouders. Geleidelijk aan is die koppeling losgelaten en thans domineert het aantal tuinders dat geen bijen houdt sterk boven het aantal imkers. Toch blijft de band tussen tuinieren en bijenhouden in de parken sterk: huurders van tuinen zijn verplicht lid te zijn van de Bijenhouders-vereniging en hebben dus ook invloed op het beleid van het bestuur; in beide Bijenparken treft men nog een aantal kleine bijentuintjes aan, waar daadwerkelijk geïmkerd wordt en in het Nieuwe Bijenpark bevindt zich een klein imkerijmuseum dat op verzoek toegankelijk is en ruimte biedt aan cursussen voor bijenhouders en aan gezamenlijke activiteiten van tuinders en imkers.

Het beheer van beide parken berust nu bij een Stichting met een bestuur waarin naast tuinders, enkele leden van het bestuur door de Bijenhoudersvereniging worden benoemd, zodat tuinders- en imkersbelangen zo goed mogelijk op elkaar worden afgestemd. Het onderhoud van het gemeenschappelijke gebied (de parkeerplaats, het centrale gazon, het daarop aansluitende terrein rond de vijver, de schelpenpaden en de hagen langs die paden) vindt plaats door een hoveniersbedrijf in opdracht van het bestuur, dus niet - zoals dat in de volkstuinparken het geval is - door de tuinders zelf.

Een ontdekkingstocht op het Siegerpark

Tussen 08.30 uur en 16.00 uur is het park voor wandelaars geopend.

De lengte van de wandeling is 1 ca. kilometer.

In de jaren '20 van de vorige eeuw, kocht de heer dr. J.G.W. Sieger van boeren aan de Sloterweg 773 zes hectare grond. Sieger was een rijke kininefabrikant. Kinine werd en wordt gebruikt als middel tegen malaria en in Bitter Lemon wordt het ook nog steeds gebruikt, als bittere smaakstof.

Sieger liet op deze zes hectare een park ontwerpen in de Engelse landschapsstijl, met veel romantische kronkelende paden en vijvers met ronde oevers. Tuinarchitect Jan Bosma zorgde voor het ontwerp en het park werd in 1936 in gebruik genomen. De heer Sieger was een gedreven man, die veel van bijzondere

bomen hield. En daar werd het park dan ook mee beplant. De hoge kosten hiervan nam Sieger allemaal voor eigen rekening.

Een ander gedeelte van het park werd als bijenpark ingericht. Sieger lette er speciaal op dat bij de beplanting werd gekozen voor bloemen die bijen aantrekken. De heer Sieger was lid van de Amsterdamsche Vereniging tot Bevordering van de Bijenteelt en geloofde in de geneeskrachtige stoffen in bijengif en het onderzoek daarnaar.

In 1950 verkocht Sieger het park voor de taxatieprijs aan de gemeente Amsterdam. Hij deed dat voor een lager bedrag dan het bedrag dat derden hem daarvoor boden, maar hij wilde graag dat het park een openbare functie kreeg als bomen-tuin, of als botanische tuin. Uit de gemeentearchieven het volgende fragment van 3 maart 1950:

“De genoemde eigenaar heeft zich enige tijd geleden tot ons College gewend met de mededeling, dat hij bereid is, dit park en de op de tekening met gele kleur aangegeven gronden, de gronden, waarop drie arbeiderswoningen staan, tegen taxatieprijs aan de Gemeente in eigendom af te staan.”

Daarbij stond hem voor ogen een bestemming van het park tot arboretum of tot botanische tuin, omdat bij een zodanige bestemming een tastbaar resultaat van de door hem gebrachte offers zou blijven bestaan.

Ontdekkingstocht

In de jaren '50 werd het Siegerpark gebruikt door de Universiteit van Amsterdam als proeftuin en daar zijn nog steeds sporen van te zien. Daarna maakte de Hortus gebruik van het park, en weer later kreeg het park een sociale functie: minder validen konden er aan het werk.

Helaas werd in de jaren '60 de helft van het park en het bijenpark opgeofferd aan de aanleg van de A4, maar er is nog heel veel moois over. En het is een feest om daar rond te lopen en veel te ontdekken wat je daar nooit verwacht had. Er staan, op allerlei plekken door het hele park, prachtige beelden, uitgeleend door het Stedelijk museum. Er zijn onder andere beelden te zien van Jan Bronner, André Volten, en Hildo Krop, die tot 1970 stadsbeeldhouwer van Amsterdam was.

Eerste kennismaking

Als u het terrein betreedt, ziet u meteen aan uw linkerhand een weinig ordelijke hoeveelheid zand en klei. Het zijn de overblijfselen van een kunstproject, verzorgd door het Sandberg Instituut. Rechtdoor bereikt u al spoedig het hoofdgebouw van het Siegerpark. Het gebouw is in gebruik als beheergebouw, als onderkomen voor groepen mensen met een ideëel doel en als vergaderruimte. Het gebouw is niet

toegankelijk voor de wandelaar. Kijkt u geheel naar links, dan ziet u het zogenaamde Bunzing- en Reigerbosje.

Ook dat kunnen bezoekers niet betreden. Het Reigerbos dankt zijn naam aan het feit dat daar van oudsher veel reigers broeden. Het is een klein stukje bos, dat ooit bij het grondgebied van boerderij Zomerlust hoorde en nu al een kleine 200 jaar als oerbos groeit.

In de jaren dertig is het bosje uitvoerig beschreven door de natuurkenner Jan Strijbos.

De wandeling

Met het hoofdgebouw in de rug, ziet u voor u een bloemenweide. Afhankelijk van de seizoenen bloeien hier onder meer Dagkoekoeks-bloem (*Silene dioica*), Herftsleeuwetand (*Leontodon autumnalis*), Biggekruid (*Hypochocris radicata*) en verschillende Orchissoorten. Het uitzicht op de monumentaal uitgegroeide Wilg (*Salix*) (links) kan u niet ontgaan.

Maar u houdt bij de wandeling rechts. Aan uw rechterhand is de lange rij Knotwilgen aan het water heel karakteristiek voor dit veenweidelandschap. U loopt langs een Zwarte Populier (*Populus nigra*).

Net over het bruggetje aan de linkerkant staat een Osagedoorn (*Maclura pomifera*). Links aan de andere zijde van het pad groeit een Meelbes (*Sorbus aria*). En even verder, maar nu weer rechts, staat een Zilveresdoorn (*Acer saccharinum*). Aan de overzijde van het water kunt u de tuinen en de huisjes van het Bijenpark zien. Weldra bereikt u (recht door) het Coniferengedeelte. Geheel rechts achterin bevindt zich de Coniferenrotstuijn. Aan uw linkerhand ziet u jonge Moerascipressen (*Taxodium distichum*), een Watercypres (*Metasequoia glyptostroboides*), IJzerhard (*Verbena officinalis*) en een bijzonder uitgegroeide Jeneverbes (*Junioperus*). Nu buigt de weg al naar links. U wandelt langs een rand Hosta's en daarachter een weelderig perceeltje bodembedekkend Longkruis (*Pulmonaria*). Rechts aan het water komt u nu bij de 'Andre Volten-constructie 1966'.

Hier op deze plaats bij het water, achter in het Park, wordt niet zelden de IJsvogel (*Acedo atthis*) waargenomen. Het is een voor onze streken wonderlijk exotisch, bontgekleurd vissertje dat in het water zijn maaltje bij elkaar vist.

Nu buigt het pad terug, om het water heen links af. U wandelt dan weer in de richting van de uitgang. Rechts passeert u achter-eenvolgens een Zomereik (*Quercus robur*), en dan, achter een Buxushaagje (*Buxus sempervirens*), een Meidoorn (*Crataegus*), vervolgens een Kastanje en enkele heel

bijzondere Wintergroene eiken (*Quercus x hispanica*).

Links over het water, kunt u het Rododendronbosje niet missen. Rechts, bij de Haagbeuk (*Carpinus betulus*), is het pad naar het Bunzingeiland en Reigerbosje. Dat zag u al eerder, bij de eerste kennismaking voor u met de wandeling begon. Maar alleen onder leiding van functionarissen van het Stadsdeel is het betreden van het Reigerbosje soms mogelijk.

U bent al weer terug bij de bloemenweide. Eerst passeert u die prachtige wilg aan het water. Als u nu doorloopt komt u bij een vlondertje aan uw linkerhand. Gaat u daar overheen, dan betreedt u een landtong tussen de vijvers aan weerszijden. Weldra bent u dan bij een aantal kaarsrechte Metasequoia's.

Aan de punt van deze landtong staan enkele notenbomen. Kijk hier goed naar de grillig uitgegroeide Prieel-Es (*Fraxinus*) links. Loop daarna op uw gemak terug naar het gebouw waar uw wandeling begon.

Korte geschiedenis van de Volkstuinparken in Amsterdam

'Een uitkomst voor stadsmenschen – wat de Bond van Volkstuinders tot stand bracht – Uit stoffige straten naar zonlicht en bloemen! De beste besteding van vrijen tijd!' Aldus luidt de kop van een krantenartikel uit 1928 over de Amsterdamse volkstuinen. 'De menschen, uit de nauwe straten, uit de straten en stegen, waar zo nu en dan een flardje zonneschijn een luttele vreugde brengt, moeten naar buiten,' valt te lezen in hetzelfde artikel ¹. Al zijn de woon- en leefomstandigheden niet te vergelijken met die van een eeuw geleden, de bestaansgronden van de volkstuin hebben nog niets aan geldigheid ingeboet.

De eerste ijverars voor de volkstuinen hadden een sterke sociale motivatie. In de 19^e eeuw spande de bekende Maatschappij tot Nut van 't Algemeen zich in voor het inrichten van tuintjes 'voor werklieden en daarmee gelijk te stellen personen'. In 1903 waren er al 20 Nederlandse gemeenten met arbeiderstuinen, vooral in het noorden en oosten van het land. Naast de waarborg voor een betere voeding en daarmee gezondheid, moesten de tuinen de armen minder afhankelijk maken van de armenzorg en tevens zorgen voor zedelijke verheffing. J.A. van Hamel, de eerste voorzitter van het 'Comité voor Volkstuinen' te Amsterdam (opgericht in 1909), verwoordde het aldus: '..op ruime schaal voor stadsgezinnen geluk en genot, gezondheid en zuivere lucht, verheuging in het leven met de natuur..' ²

De volkstuinen maakten zo deel uit van het grote, vaak socialistisch geïnspireerde beschavingsoffensief van rond de vorige eeuwwisseling waartoe tal van initiatieven op het gebied van gezondheid, hygiëne en voorlichting ten bate van de arbeidende klasse toe gerekend kan worden.

In 1910 opende de eerste Amsterdamse tuingroep, 'Tuinwijk', zijn poorten. Voor de 600 aanmeldingen waren 250 tuinen beschikbaar - een groot succes. De grootste groep tuinders bestond uit onderwijzers en gemeentewerklieden, die voor iets minder dan 5 gulden per jaar een tuin in de buurt van de Linnaeusstraat huurden. De meeste tuinen werden aanvankelijk als nutstuin – voor de verbouw van groenten voor eigen consumptie- gebruikt.

Zowel tijdens de Eerste als de Tweede Wereldoorlog liet de voedselschaarste een grote

aanwas van tuinders zien, maar dit bleven tijdelijke groeistuipe. In de jaren '20 verdrong de recreatietuin de nutstui.

Op dit moment zijn er in en rond Amsterdam 42 tuinparken.

Tuinparken liggen meestal de 'rafelranden' van de stad. Lagen de eerste tuincomplexen aanvankelijk zelfs buiten de stad, in de loop der jaren heeft de uitbreiden-de stad veel complexen ingesloten tussen wegen, bedrijfsterreinen of spoorlijnen. Lange tijd hanteerde Amsterdam het zogenaamde 'meegroeibeleid': bij stadsuitbreidingen werden de tuinen verplaatst en schoven zo mee met de stadsrand. In 1970 werden alle parken permanent verklaard. Dat wil niet zeggen dat het 'gevaar' geweken is: tegenwoordig moet de gemeente bij opheffing hoogstens voor een andere locatie zorgen. De verschillende tuincomplexen aan de zuidwestrand van Amsterdam werden kort geleden ernstig bedreigd door een nieuw structuurplan.

Het belang van volkstuipe ligt tegenwoordig niet meer in het 'verheffen van het volk'. Volkstuipe vormen een afspiegeling van de diverse Amsterdamse bevolking. Veeleer staat nu de ecologische en recreatieve waarde voorop. Volkstuipe vormen voor tuinders en niet-tuinders, dieren en planten, een onmisbaar groen rustpunt in de stad.

De ontwikkeling van volkstuipeparken is volop in beweging. De Gemeenteraad van Amsterdam stelt in 2005 een gemeentelijk volkstuipebeleid vast. Informatie hierover vindt u achterin deze wandelgids in het hoofdstuk Toekomst van de volkstuipeparken.

¹ Gemeentearchief Amsterdam, krantenknipsel 2 juni 1928 (AA 2000.99)

² Geciteerd in: L. Jansen, *Oorsprong en Ontwikkeling van het Volkstuipewezen in Amsterdam* (1967).

Praktische informatie over de (tuin)parken

Adresgegevens

Naam	Adres	Postcode en plaats	☎ fax	E-mail Internetadres
Tuinpark VAT	Sloterweg 1267	1066 CJ Amsterdam	020-6178514	info@ VAT-Sloten.nl www.vat-sloten.nl
Tuingroep Eigen Hof	Sloterweg 1173	1066 CE Amsterdam		home.hccnet.nl/ ajjbrouwer
Tuingroep Lissabon	Sloterweg 865	1066 CB Amsterdam	020-6101131	
Oud Bijenpark	Sloterweg 786	1066 CN Amsterdam		
Siegerpark	Sloterweg 773	1066 CA Amsterdam	020-5161833	
Tuinpark Ons Buiten	Riekerweg 15	1066 BT Amsterdam	020-6174707 020-6175493	tuinpark@ons-buiten.nl www.ons-buiten.nl
Oeverlanden		Amsterdam		www.oeverlanden.nl bestuur@oeverlanden.nl

Openingstijden

Naam	Tijdens het seizoen – april t/m september	Buiten het seizoen – oktober t/m maart
Tuinpark VAT	Gehele dag vrij toegankelijk.	Op afspraak
Tuingroep Eigen Hof	Gehele dag vrij toegankelijk.	Op afspraak
Tuingroep Lissabon	09:00-19:00 uur	Op afspraak
Oud Bijenpark	Indien auto's aanwezig	Op afspraak
Siegerpark	08:30-16:00 uur	08:30-16:00 uur
Tuinpark Ons Buiten	Gehele dag vrij toegankelijk.	Open vanaf 09.00 tot 17.00 uur, op zon- en feestdagen vanaf 11.00 uur tot 17:00 uur
Oeverlanden	Gehele dag vrij toegankelijk.	Gehele dag vrij toegankelijk.

Bereikbaarheid / parkeren / fietsen

Naam	Fietsen	Openbaar vervoer	Parkeren
Tuinpark VAT	Toegestaan.	Bus 192 – halte Osdorperweg Bus 145 – halte Ditlaar	Naast de speeltuin van Sloten op het industrieterrein aan de Slimmeweg.
Tuingroep Eigen Hof	Toegestaan - < 10 km p. uur.	Bus 192 – halte Osdorperweg Bus 145 – halte Ditlaar	Parkeerterrein naast het tuinpark.
Tuingroep Lissabon	Tijdens het weekend niet toegestaan.	Bus 145	Parkeerterrein op het tuinpark.
Oud Bijenpark	Niet toegestaan.	Bus 145	Parkeren langs de Sloterweg of elders in het stadsdeel.
Siegerpark	Niet toegestaan.	Bus 145	Parkeren langs de Sloterweg of elders in het stadsdeel.
Tuinpark Ons Buiten	Tijdens het seizoen alleen op de hoofd-lanen toegestaan.	Op werkdagen tijdens de spits bus 44S, 180S, 181S en 182S halte Johan Huizingalaan bij IBM en Nissan. Het park ligt op ca. 5 minuten loopafstand.	Parkeerterrein naast het tuinpark.
Oeverlanden	Op de geasfalteerde paden toegestaan.	Zie bij Tuinpark Ons Buiten.	

Inschrijvingen

Bij de inschrijving moet u een geldig legitimatiebewijs kunnen tonen en er moeten inschrijvingskosten worden voldaan.

Naam	Inschrijving mogelijk op	Kosten ca. €
Tuinpark VAT	In april t/m september de 1e en 3e zaterdag van de maand van 10.30 tot 11.30 uur.	25,00
Tuingroep Eigen Hof	De 2e zaterdag van de maand van 13.30 tot 14.30 uur in de 'Sprevot' 3e gebouw rechts na het toegangshek.	30,00
Tuingroep Lissabon	In april t/m september de zaterdag en zondag van 13.00 tot 15.00 uur of telefoonnummer 020-6101131.	28,00
Tuinpark Ons Buiten	In april t/m september de 1e zaterdag van de maand van 11.00 tot 12.00 uur.	33,00

Gebruikte afkortingen

AVVN Algemeen Verbond Volkstuinders Nederland

BvV Bond van Volkstuinders

dRO dienst Ruimtelijke Ordening

VAT Vereniging van amateur tuinders

Overige informatie

Naam	Adres	Postcode en plaats	☎ fax	E-mail Internetadres
AVVN	Postbus 9094	3506 GB Utrecht	0346-561612 0346-564092	info@ avvn.nl AVVN.nl
Bond van Volkstuinders	Johan van Kuijckstraat 23	1067 XG Amsterdam	020-6132893 020-6133276	info.bvv@planet.nl bondvanvolkstuinders.nl

Bond van Volkstuinders

De Bond van Volkstuinders is een vereniging waarin 29 tuinparken in Amsterdam, Almere, Landsmeer en Ouderkerk a/d Amstel verenigd zijn.

Van de volkstuinparken die in deze wandelgids worden genoemd zijn Ons Buiten, Eigen Hof en Lissabon een afdeling van de vereniging.

De Bond is namens de aangesloten tuinparken gesprekspartner met de gemeente en stadsdelen en maakt afspraken over de huur van de grond, gemeentelijke heffingen, waterbeheer etc.

Elk tuinpark heeft een eigen bestuur, dat zorg draagt voor een plezierige gang van zaken op het park. Op veel parken worden activiteiten georganiseerd, zoals lezingen en cursussen over de verschillende aspecten van tuinieren. Deze activiteiten zijn veelal ook door derden te bezoeken.

De meeste tuinparken hebben een eigen verenigingsgebouw en een eigen ledenblad. Alle 6000 leden ontvangen bovendien Vroegop, het blad van de Bond.

Leden van de Bond zijn eveneens lid van het AVVN, de landelijke volkstuinorganisatie. Het aanmelden als lid vindt plaats via één van de volkstuinparken.

Toekomst van de volkstuinparken

Nota Volkstuinen in Amsterdam

Begin 2005 is de Conceptnota Volkstuinen in Amsterdam gepresenteerd. De Conceptnota is opgesteld door de dienst Ruimtelijke Ordening (dRO) op verzoek van wethouder Hester Maij.

Het doel van de nota is:

- Waarborgen van een voldoende aanbod van volkstuintuinen.
De maatschappelijke functie van volkstuintuinen wordt erkend en de positie van volkstuintuinen moet worden versterkt, zodat de volkstuintuinen bij nieuwe structuurplannen meer kans hebben om niet te worden verplaatst.
- Modernisering van volkstuintuinen.
De modernisering is er vooral op gericht om volkstuintuinen een (nog) grotere betekenis te geven voor de stad. Belangrijk aspect hierbij is de toename in gebruik door niet tuinders.

Waarborgen van een voldoende aanbod van volkstuintuinen

Het waarborgen van een voldoende aanbod van volkstuintuinen wordt gedaan door het aanbrengen van een relatie afhankelijk van de vraag naar een volkstuintuin (is er wel of niet voldoende vraag) en behoort een volkstuintuin wel of niet tot de Hoofdgroenstructuur (HGS).

Essentieel voor het voortbestaan van een volkstuintuin op de huidige locatie is de opname van een volkstuintuin in de HGS en dat er sprake is van voldoende vraag. Uiteraard ook dat het volkstuintuin voldoende modern is (aan de moderniseringsspecten heeft voldaan).

Modernisering van volkstuintuinen

De mate van modernisering van volkstuintuinen wordt afgemeten aan de prestaties op de volgende thema's:

- Vergroten toegankelijkheid
- Versterken sociaal-recreatief medegebruik
- Vergroten van het aanbod van functies, voorzieningen en activiteiten voor specifieke doelgroepen
- Het bieden van nieuwe tuiniermogelijkheden voor nieuwe groepen tuinders
- Een voorbeeldfunctie vervullen op het gebied van natuur- en milieuvriendelijke inrichting en beheer
- Netwerkvorming - samen-werkings-verbanden met andere volkstuintuinen en met organisaties op het vlak van recreatie, welzijn/zorg, cultuur/hobby, onderwijs/educatie, sport/spel

Om de modernisering te realiseren worden actieplannen opgesteld. De actieplannen worden opgesteld in overleg met het stadsdeel, het volkstuinpark en overige organisaties. In de conceptnota is hiervoor budget vrijgemaakt.

De actieplannen worden zodanig opgesteld, dat de volkstuinorganisaties, zijnde vrijwilligers, hieraan redelijkerwijs kunnen voldoen en rekening wordt gehouden met de in de conceptnota aangegeven randvoorwaarden voor modernisering.

Een aantal van deze randvoorwaarden zijn:

- Actief tuinieren als voornaamste bezigheid.
Het actief tuinieren is en blijft de bindende en unieke factor van het volkstuinieren. Nieuw toe te voegen functies, voorzieningen en activiteiten moeten hierbij aansluiten.
- Groene omgeving.
De groene uitstraling en ecologische kwaliteiten dienen bij modernisering in stand te blijven.
- Rust en privacy.
De kwaliteit van 'rust en privacy' en 'een eigen plek' moet gewaarborgd zijn. Deze kwaliteit hangt samen met zowel de gebruiksintensiteit van volkstuinparken (aantal gebruikers, gebruiksfrequentie, pieken en tijdstippen) als de aard van het gebruik (qua geluid, actieve bemoeienis en dergelijke).
- Betaalbaar.
Het huren van een volkstuin moeten voor iedere Amsterdammer financieel bereikbaar zijn, ook wanneer de volkstuinparken intensiever worden gebruikt als gevolg van modernisering.
- Veiligheid.
Volkstuinen moeten een veilige plek zijn, ook voor wat de gevoeligheid voor vernielingen, inbraak en oneigenlijk gebruik door buitenstaanders betreft. Een grotere openbaarheid moet gepaard gaan met waarborgen voor de sociale veiligheid.
- Sociaal netwerk en vrijwilligerskader.
Bij modernisering moeten twee zaken voor ogen worden gehouden:
 - Nieuwe activiteiten en voorzieningen moeten een stimulans zijn voor de actieve kern van vrijwilligers op het volkstuinpark.
- Het vrijwilligerskader mag niet overbelast worden met taken die verder gaan dan aan de vereniging gerelateerde werkzaamheden. Capaciteit en professionaliteit zijn beperkende factoren.

De initiatiefnemers van deze wandelgids onderschrijven de noodzaak van een goed volkstuinenbeleid. De 2e uitgave van de wandelgids 'Volkstuinen te Voet' geeft ook aan dat de volkstuinen actief deelnemen in het toegankelijk maken van de volkstuinparken.